

﴿٢٧﴾ سُورَةُ النَّملِ NEML SÛRESİ

Bu sûre Mekke'de nâzil olmuştur. Tamamı 93 âyettir. "Neml" karınca demektir. Sûre 93 âyet, 1149 kelime, 4799 harften ibarettir. 18. âyetinde Süleyman Aleyhisselam'ın ordusuna yol veren karıncalardan söz edildiği için sûre bu ismi almıştır.

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

طَسَّ تِلْكَ آيَاتُ الْقُرْآنِ وَكِتَابٍ مُّبِينٍ 1-

طَسَّ İki harften ibarettir. Elimizdeki tefsir diyor ki Âllâhü e'lemü bimirâdihî bizêlike. Âllâh CelleCelâlûhû murâdına âlemdir. Muhib ile mahubun arasında cereyan eden bir şifredir, biz fikrimizi buna karıştırmıyoruz. Bundan Murâd-ı İlâhi nedir, biz bilmiyoruz.

Bu arada birçok teviller de yapılmış. ط Tâlip س saâdet-i ebediye. "Saâdet-i ebediyeye tâlip ey Habibim" demişler.

تِلْكَ آيَاتُ الْقُرْآنِ Bu sûrede geçecek olan âyetler, Kur'ân-ı Azimüşşân'ın âyetleridir. وَكِتَابٍ مُّبِينٍ Kitâb-ı mübin olan Levh-i Mahfuz'un belâgatlı âyetleridir. Kur'ân-ı Azimüşşân'ın iki inzali var-

dir. Evvelâ toptan bir def'ada Levh-i Mahfuz'a indirilmiştir, bugün elimizde olduğu gibi. Ondan sonra 23 senede, aralıklarla Cibril-i Emin vasıtası ile Rasûl-û Ekrem'e nâzil olmuştur.

هُدًى وَبُشْرَىٰ لِلْمُؤْمِنِينَ 2-

هُدًى وَبُشْرَىٰ Bu Kur'ân-ı Azimüşşân beyyindir. Hakkı, bâtilr dan tefrik edicidir. Ayrıca Hüdâ'dır, bâtıldan hakka çevirir imân edenleri. وَبُشْرَىٰ لِلْمُؤْمِنِينَ Hâlbuki Kur'ân-ı Azimüşşân bütün kâil nata gelmiştir, yalnız Mü'minlere gelmemiştir. Çünkü istifade eden Mü'minlerdir.

الَّذِينَ يُقِيمُونَ الصَّلَاةَ وَيُؤْتُونَ الزَّكَاةَ وَهُمْ بِالْآخِرَةِ هُمْ يُوقِنُونَ 3-

الَّذِينَ يُقِيمُونَ الصَّلَاةَ Namazını ikâme ediyorlar. Cenâb-ı Hak, 80 yerde namazı beyan ediyor. Hiçbir yerde **yef'alüssalâta** demiyor. Namazı kıl demiyor. İkâmeden murâd, âdâb-ı erkânı ile namazı kılmaktır. Adâb-ı erkânı ile namaz kılmak hiç kimsenin elinden gelmez. Burada mühim olan, rukünları birbirine girdirmemektir. Elimizden gelen budur. وَيُؤْتُونَ الزَّكَاةَ (Müstehaklara) fârz olan zekâtını verir. Sadakaya gelince, onu mal sahibinin reyine bırakmıştır. وَهُمْ بِالْآخِرَةِ هُمْ يُوقِنُونَ Fakat bunların hepsi de imândan sonradır. Evvelâ imân, sonra istikamet dâiresinde hareket eder. İmân olmadıktan sonra istikamet hiçbir faydası yoktur. Diliyle ikrar, kalbiyle tasdik ederek ahirete yakinen imân eden Mü'minler için yol gösterici ve (cennetle) tebşir edicidir.

إِنَّ الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِالْآخِرَةِ زَيَّنَّا لَهُمْ أَعْمَالَهُمْ فَهُمْ يَعْمَهُونَ 4-

زَيَّنَّا لَهُمْ إِنَّ الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِالْآخِرَةِ Ahirete imân etmeyenler,

أَعْمَالُهُمْ onların (uzun ömür ve rızık genişliği ile dünyada kötü) amelleri kendilerine süslü, ziynetli gösterilmiştir. Bu tezyin, onların felâketine sebep oluyor. فَهُمْ يَعْمَهُونَ Onlar dâimâ müteredditler, dalalette şaşırmış kalmışlardır.

أُولَئِكَ الَّذِينَ لَهُمْ سَوْءُ الْعَذَابِ وَهُمْ فِي الْآخِرَةِ هُمُ الْأَخْسَرُونَ-5

أُولَئِكَ الَّذِينَ لَهُمْ سَوْءُ الْعَذَابِ Onlar öyle kimselerdir ki onlar için (dünyada katl ve esâret gibi) kötü bir azap vardır. وَهُمْ فِي الْآخِرَةِ هُمُ الْأَخْسَرُونَ Ahirette de en ziyade hüsrana uğrayacaklar bunlardır.

Cenâb-ı Hak, Kur'ân-ı Azimüşşân'dan bahsettikten sonra, Kur'ân'ın nâzil olduğu Rasûl-û Ekrem'e vaktini bildiriyor.

• وَإِنَّكَ لَلْقَى الْقُرْآنِ مِنْ لَدُنْ حَكِيمٍ عَلِيمٍ-6

وَإِنَّكَ Ey Habibim Ekmelerrusûl Sallâllâhû Aleyhivesellem. Muhakkak sen الْقُرْآنِ Kur'ânı telâkki ediyor alıyorsun, nereden? مِنْ لَدُنْ حَكِيمٍ عَلِيمٍ Hakîm-i Âlim, her şeyi yerli yerine halk eden, her şeye âlim olan Âllâh'tan alıyorsun. Şüphesiz ki bu Kur'ân, sana hikmet sahibi ve her şeyi bilen Âllâh tarafından verilmiştir.

Burada numune olarak birkaç peygamberin ahvalinden bahsediyor.

7- إِذْ قَالَ مُوسَىٰ لِأَهْلِهِ إِنِّي آنَسْتُ نَارًا سَاءَتِيبُكُمْ مِنْهَا يَخْبِرُ أَوْ أَتِيكُمْ بِشِهَابٍ قَبَسٍ لَعَلَّكُمْ تَصْطَلُونَ

إِذْ قَالَ مُوسَىٰ لِأَهْلِهِ (Mûsâ Aleyhisselam Medyen'den Mısır'a avdet ederken, Mısır'da annesi ve kardeşleri vardı. Onları ziyaret et-

mek istedi.) Ey Habibim, beyan et ümmetine Mûsâ Aleyhisselam'ın hâlini. Mûsâ Aleyhisselam ehli ailesine şöyle demişti. (Mûsâ Aleyhisselam yola, sefere çıktığı zaman kış aylarından ocak ayı, yağmur, karlı bir gece idi. Yolu kaybetmişlerdi. Hanımı da hamli-vaaz, çocuk doğurma rahatsızlığı ile hasta idi. Soğuk bir gecede yola devam ediyorlar. Cenâb-ı Hak, böyle peygamberlerini de imtihan ediyor. Bu halde iken) **اِنْسْتُ نَارًا** ailesine dedi ki "ben uzakta bir ateş görüyorum. **سَاتِيكُمْ مِنْهَا بِخَبِيرٍ** (Gideyim de) oradan size (yol hakkında) bir haber getireyim. **أَوْ أُتِيكُمْ بِشِهَابٍ قَبَسٍ** yahut ısınacak bir kor getireyim. **لَعَلَّكُمْ تَصْطَلُونَ** Umarım ki sen burada ısınmış olursun." (Oradan ateşin olduğu yere gidiyor. Baksa ki ateş baştanbaşa ağacı ihata etmiş.)

فَلَمَّا جَاءَهَا نُودِيَ أَنْ بُورِكَ مَنْ فِي النَّارِ وَمَنْ حَوْلَهَا وَسُبْحَانَ اللَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ

فَلَمَّا جَاءَهَا Oraya gelip ateşe yakın olduğu zaman **نُودِيَ** şöyle nidâ olundu, seslenilmişti. **أَنْ بُورِكَ مَنْ فِي النَّارِ وَمَنْ حَوْلَهَا** Ateşin bulunduğu yerdeki ve etrafında bulunanlar da mübarek kılınmıştır. (Bunu işitince acaba bunu kim söylüyor diye kalbine geldi.) **مُسَىٰ أَلَيْهِسَّلَامُ** Mûsâ Aleyhisselam dedi. Âlemlerin Rabbi olan Âllâh, münezzektir noksanlıklardan. Bütün kâinatın Halik'idir. Bu söz sedâ nereden geliyor.

Hâlik-i Kâinat'da cevap veriyor.

9-يَا مُوسَىٰ إِنَّهُ أَنَا اللَّهُ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ Ey Mûsâ! Mütakellim, konuşan benim. Azîz, Hakîm olan Âllâh benim. Galibin galibi, her şeyi yerli yerine halk eden benim.

وَأَلْقِ عَصَاكَ فَلَمَّا رَأَاهَا تَهْتَزُّ كَأَنَّهَا جَانٌّ وَلَّى مُدْبِرًا وَلَمْ يُعَقِّبْ يَا -10
مُوسَى لَا تَخَفْ إِنِّي لَا يَخَافُ لَدَيَّ الْمُرْسَلُونَ

وَأَلْقِ عَصَاكَ^ط (Mûsâ Aleyhisselam, Fir'avne peygamber olarak tebliğ için gideceğinden. Asâ'nın heybeti birdenbire Mûsâ Aleyhisselam'ı şaşırtdı diye, orada Cenâb-ı Hak emretti ki Mûsâ Aleyhisselam yalnız görsün. Sonra Fir'avnın yanında görünce heyecan olmasın.) Cenâb-ı Hak buyuruyor ki asânı yere bırak. فَلَمَّا Gördü asâyı, تَهْتَزُّ ince bir yılan gibi hareket ediyor, كَأَنَّهَا جَانٌّ ufak bir yılan gibi. Görünce dönüp arkasına bakmadan kaçtı. يَا مُوسَى لَا تَخَفْ Cenâb-ı Hak emretti. Ya Mûsâ, korkma! إِنِّي لَا يَخَافُ لَدَيَّ الْمُرْسَلُونَ Çünkü benim huzurumda peygamberler korkmaz.

إِلَّا مَنْ ظَلَمَ ثُمَّ بَدَّلَ حُسْنًا بَعْدَ سُوءٍ فَإِنِّي غَفُورٌ رَحِيمٌ -11

ثُمَّ بَدَّلَ^ط Ancak nefesine zulmeden, cezasından korkar. بَدَّلَ حُسْنًا^ط Sonra yaptığı kötülüğü tevbe ederek iyiliğe çevirirse, فَإِنِّي غَفُورٌ رَحِيمٌ^ط bilsin ki ben (ona karşı da) çok bağışlayıcı, çok merhamet sahibiyim. Ona, Gafûr ve Rahim'im. Mübalağa ile mağfiret edici ve merhamet sahibiyim.

وَأَدْخِلْ يَدَكَ فِي جَيْبِكَ تَخْرُجَ بَيْضًا مِنْ غَيْرِ سُوءٍ فِي تِسْعِ آيَاتٍ -12
إِلَى فِرْعَوْنَ وَقَوْمِهِ إِنَّهُمْ كَانُوا قَوْمًا فَاسِقِينَ

وَأَدْخِلْ^ط Giridir, idhal et يَدَكَ elini جَيْبِكَ gömleğin cebine. مِنْ غَيْرِ سُوءٍ^ط Kusursuz bembeyaz çıkacaktır, تَخْرُجَ بَيْضًا^ط beyazlık değil. Sonra bu ikisinden başka, إِلَى فِرْعَوْنَ فِي تِسْعِ آيَاتٍ^ط

إِنَّهُمْ كَانُوا قَوْمًا وَقَوْمِهِ bu dokuz mucize ile Fir'avn ve kavmine git. Çünkü onlar, yoldan çıkmış bir kavim olmuşlardır. Bu dokuz mucize; asâ, elinin beyazlığı, denizin yarılması, tufan, çekirge, kaht, kurbağa, kımıl (bit), kan, (kudret helvası ile bıldırcın) ve Kârun'un mallarının batmasıdır.

فَلَمَّا جَاءَتْهُمْ آيَاتُنَا مُبْصِرَةً قَالُوا هَذَا سِحْرٌ مُّبِينٌ 13-

Ne zamanki Mûsâ Aleyhisselam bu âyetlerle geldi Fir'avnın karşısına, مُبْصِرَةً beyyineten, mübeyyin olarak, zâhir olan âyetlerle geldi. قَالُوا هَذَا سِحْرٌ مُّبِينٌ Ayetlerimiz onların gözleri önüne serilince, "bu apaçık bir sihirdir" dediler.

وَجَحَدُوا بِهَا وَاسْتَيْقَنَتْهَا أَنفُسُهُمْ ظُلْمًا وَعُلُوًّا فَانظُرْ كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الْمُفْسِدِينَ 14-

Vicdanları da bunlar(ın doğruluğun)a tam bir kanaat getirdiği halde, zulüm ve kia birlerinden ötürü onları bile bile inkâr ettiler. فَانظُرْ كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الْمُفْسِدِينَ Ey Habibim nazar et, bak bu müfsitlerin âkıbeti nice oldu. (Nihâyet inkâr eden bu müfsitler denizde gark olunca, onların mâl-u servetleri, imân eden Beni İsrâillere kaldı.) Hâlik-i Kâinat'ın mutâdı da budur. Dostuna dâima yardım eder, düşmanları da imhâ eder.

Peygamberân-ı İzam'dan ikinci kıssa;

وَلَقَدْ آتَيْنَا دَاوُدَ وَسُلَيْمَانَ عِلْمًا وَقَالَا الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي فَضَّلَنَا عَلَى كَثِيرٍ مِّنْ عِبَادِهِ الْمُؤْمِنِينَ 15-

وَلَقَدْ آتَيْنَا دَاوُدَ وَسُلَيْمَانَ عِلْمًا Biz Azimüşşân, Dâvûd ve Süleyman Aleyhisselam'a bir ilim (hüküm ve kaza ilmini) verdik. (Dâvûd Aleyhisselam'ın on dokuz evlâdı vardı, en büyüğü Süleyman Aleyhisselam idi. İlim verdik diyor. İlim öyle ki mal ve saltanatın fevkinde oluyor. وَقَالَا Dediler her ikisi de, daimâ Cenâb-ı Hak'ka hamd-û senâda bulunurlardı. "الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي" Hamd-û senâ o Âlîh lâh'a mahsustur ki عَلَى كَثِيرٍ مِنْ بِيَدِنَا bizi tafdil etmiş yükseltmiş, عِبَادِهِ الْمُؤْمِنِينَ bizi Mü'min kullarının bir çoğundan üstün kılmış."

وَوَرِثَ سُلَيْمَانُ دَاوُدَ وَقَالَ يَا أَيُّهَا النَّاسُ عُلِّمْنَا مَنْطِقَ الطَّيْرِ وَأُوتِينَا 16-
مِنْ كُلِّ شَيْءٍ إِنَّ هَذَا لَهُوَ الْفَضْلُ الْمُبِينُ

Süleyman Aleyhisselam, Dâvûd Aleyhisselam'a vâris oldu, ilminde ve nübüvvetinde. وَقَالَ يَا أَيُّهَا النَّاسُ İnsanlara söyledi ve dedi. "عُلِّمْنَا مَنْطِقَ الطَّيْرِ" Âlîh tarafından vahiy sûretiyle bütün kuşların lisânı bize bildirildi, وَأُوتِينَا مِنْ كُلِّ شَيْءٍ her şeyden bize ihsanlar yapıldı. هَذَا لَهُوَ الْفَضْلُ الْمُبِينُ Şüphe yok ki bu, aşikâr bir fazl ve inâyet ile lütufdur bize."

وَحُشِرَ لِسُلَيْمَانَ جُنُودُهُ مِنَ الْجِنِّ وَالْإِنْسِ وَالطَّيْرِ فَهُمْ يُوزَعُونَ 17-

Süleyman Aleyhisselam'ın yanında cinlerden, insanlardan ve kuşlardan ordular toplandı. مِنَ الْجِنِّ Hepsi bir arada, (onun tarafından) دُپ زENLİ OLARAK SEVKEDİLİYORLARDI.

Süleyman Aleyhisselam, bir gün işitiyor bülbülün sedasını.

Bülbül diyor ki; "Ben yarım hurma elde ettim mi, dünya benim umurumda değil."

Keklik diyor; **“Yâ leytel halku lem yahlûku.** Keşke mahlûkat halk olmasaydı.”

Hüdhüd diyor; **“Men lâ yerham lâ yûrham.** Rahmet etmeyen rahmete kavuşamaz.”

Güvercin diyor; **“Sübhâne Rabbiel ê'lâ”**

İki at karşılaştığında diyor. **“Sübbûhûn kûddüsün Rabbünê ve Rabbül melâiketü verrûh”**

Kurbağa diyor; **“Sübhâne Rabbiel e'lâ”**

18- حَتَّىٰ إِذَا أَتَوْا عَلَىٰ وَادِ النَّمْلِ قَالَتْ نَمْلَةٌ يَا أَيُّهَا النَّمْلُ ادْخُلُوا مَسَاكِنَكُمْ لَا يَحْطِمَنَّكُمْ سُلَيْمٌ وَجُنُودُهُ وَهُمْ لَا يَشْعُرُونَ

حَتَّىٰ إِذَا أَتَوْا عَلَىٰ وَادِ النَّمْلِ Süleyman Aleyhisselam ve ordusu, karınca vâdisine geldikleri zaman. Biraz daha mesâfe vardı, uzaktan işitti karıncanın sözünü. قَالَتْ نَمْلَةٌ Bir karınca söyledi. “Ey karıncalar! Yuvalarınıza sür’atle giriniz. لَا يَحْطِمَنَّكُمْ سُلَيْمٌ وَجُنُودُهُ Süleyman Aleyhisselam ve orduları geliyor. Sizi, farkında olmadan ayaklar altında ezmesinler. Eğer ki onlar iyi insanlardır. وَهُمْ لَا يَشْعُرُونَ Sizi görmezler, ayak altında ezilirsiniz.”

Süleyman Aleyhisselam bunu duyunca, bütün karıncalar yuvalarına girinceye kadar askerlerini durdurdu.

Karınca Vâdisi, Tâif’de veya Şam’dadır. Bu vadide cinlerin yaşadığı söylenir. Konuşan karınca, bir rivayete göre topal karıncaların kraliçesi imiş. Onun sesini rüzgâr, üç mil mesafeden Süleyman Aleyhisselam’ın kulağına getirmiş.

19- فَتَبَّسَمَ ضَاحِكًا مِنْ قَوْلِهَا وَقَالَ رَبِّ أَوْزِعْنِي أَنْ أَشْكُرَ نِعْمَتَكَ الَّتِي

أَنْعَمْتَ عَلَيَّ وَعَلَى وَالِدَيَّ وَأَنْ أَعْمَلَ صَالِحًا تَرْضَاهُ وَأَدْخِلْنِي
بِرَحْمَتِكَ فِي عِبَادِكَ الصَّالِحِينَ

Süleyman Aleyhisselam, onun bu sözüne gülümsedi. وَقَالَ Dedi; رَبِّ "Ey benim Rabbim, ilham et bana. وَعَلَى وَالِدَيَّ أَنْ أَشْكُرَ نِعْمَتَكَ الَّتِي أَنْعَمْتَ عَلَيَّ Senin bana yaptığın bu nimetlere karşı şükretmek elimden gelmiyor. Sen ilham et, bildir ki o yolda sana şükredeyim. وَأَنْ أَعْمَلَ صَالِحًا تَرْضَاهُ Bir âmâl-i salihayı yapayım ki sen razı olasın. وَأَدْخِلْنِي بِرَحْمَتِكَ يَا رَبِّ، beni salih kullarına dahil et. Beni, rahmetinle sâlih kullarının zümresine idhâl buyur" dedi.

• وَتَفَقَّدَ الطَّيْرَ فَقَالَ مَا لِيَ لَا أَرَى الْهَدْيَ أَمْ كَانَ مِنَ الْغَائِبِينَ-20

Mevlânâ Celâleddin Rûmi Kaddesâllâhû Sırrahülaziz buyuruşu yor. Her evliyâullah, zamanında bir Süleyman'dır. Bütün kuşlar da ona mensup olan insanlar, intisap eden insanlardır. Öyle ise ey zamanın velisi, insanların konuşmalarına alışsın. Herhangi bir kuşun sedâsı zuhur ederse, ona mukabele et de iyilikle, lütuf ile muâmerle et. Çünkü Rasûl-û Ekrem Sallâllâhû Aleyhivesellem'in hali böyle idi. "Kelliminnêse alâ kaderi ukûlihim" herkesi aklına göre talim ve terbiye ederdi. Huzuruna malûmatı fazla olanlar gelirdi, ona göre tebliğ eder ders verirdi. Orta halli gelirdi, ona göre verirdi. Hiç tahsil etmemiş, malûmatı olmayanlar gelirdi, ona göre verirdi.

Ey evliyâullah! Sizin de huzurunuzda insanların iyisi gelir, ortası gelir, fenası gelir. Rasûl-û Ekrem Sallâllâhû Aleyhivesellem'e tâbi

olduğunuzdan dolayı hiç kimseyi red etmeyin, herkese durumuna göre tâlimatta bulunun.

Ey Süleyman mademki Cenâb-ı Hak, seni kuşlara göndermiş, kuşların lisanını bildirmiş. Sen de bu kuşun lisânı iyi değildir diyerek düşünme onu. Yarasa kuşu ki güneşten kaçıyor, güneşten rahatsız oluyor. Onu da mümkün olduğu kadar güneşten hissedar et. Yâni çok insanlar var ki nur-u hidayetden kaçıyor. Mademki sen Süleyman'ın vekilisin, bunlara da iltifat et. Mümkün olduğu kadar onları da nura yetiştir, onları red etme. O yarasa kuşu gibi neden güneşten kaçıyor? Çünkü içinde basiret açılmamıştır. Akıbeti, âhireti görmediği için basireti olmadığından kaçıyor. Eğer kâlpde bir basiret pencere açılırsa, o vakit bu dünyanın mülk-ü servetini cife gibi görür, murdar görür. Nitekim Rasûl-û Ekrem Sallâllâhû Aleyhivesellem buyuruyor. **"Eddünya cifetün."** Bâsiret açıldığında dünyayı, adem görüyor. Dünyayı, adem görünce Rızâyı İlâhiye'yi görüyor. Âllâh'ı görünce, Rızayı İlâhi'nin peşine çalışıyor. Rızayı İlâhi'nin peşine çalıştığında, Âllâh'ın gazabı nerede ise oradan kaçıyor. Öyle ise bağlar, kasırlar, çeşmeler, böyle içinde basiret açılan kimse için adetâ hamamın külhanı gibi görünüyor.

Neden kıymetlidir bize? Çünkü bizde o pencere yoktur. Pencere olursa hiç olur, yok olur. Çünkü görür ki yoktur, neticede yok olur. O zamanda Âllâh'ı görür. O vakit, **"Lâ İlâhe İllellâh"** tam manasını alıyor. Âllâh'tan başka bir mevcut yok. Ay gibi parlak olan dünyanın mâl-u serveti siyah görünüyor. O zaman **"Lâ ilâhe İllellâh"** kâlbe kadar iner.

Belkis'in kâlbinde, Süleyman Aleyhisselam'a gelmeden nur açıldı. Belkis'in kâlbinde, Süleyman Aleyhisselam'a karşı bir açıklık hâsıl oldu. Yâni bir basiret hâsıl olduğu zaman, geçmiş zamana teessüf ediyor. Ben niçin tehir ettim şimdiye kadar? Ne mal ne

hazineler ne metâ gözüne gelmedi hiçbir şey, ancak saltanat tahtına karşı kalbinde vardı biraz. Saltanat tahtı çok kıymetli olduğu için kalbinde biraz alâkası var, bunun harici her şeyden alâkası kalmamıştı. Süleyman Aleyhisselam, Belkıs'ın kâlbinden haberdar oldu. Anladı ki Belkıs'ın kalbinde yalnız saltanat tahtının alâkası vardır. Çünkü Belkıs'ın kalbinden, Süleyman Aleyhisselam'ın kâlbine yol vardı. Kalp bir olursa muhabbeti temin eder. Çok zaman olur ki bir Türk ile bir Hint'li biribirinin lisanını bilmez fakat her ikisi de Müslüman'dır. Oturdıkları zaman birbiri ile konuşmadıkları halde, birbirine kalbi bir muhabbet hâsıl olur. Çok zaman iki Türk birbirini sevmez, dilleri aynı olduğu halde muhabbet hâsıl olmaz. Öyle ise dilleri bir olmaktansa, kâplerinin bir olması daha iyidir. İşte Belkıs'ın kalbi, Süleyman Aleyhisselam ile bir idi. Süleyman Aleyhisselam da anladı ki Belkıs'ın bütün mal ve servetinden kâlbi temizlenmiş ancak saltanat tahtına kâlbini bağıllığı biraz vardı.

Bir kimse ki karıncanın sedasını işitiyor. Uzakta olanların âh-ûfiganını işitiyor. Elbette onun da kalbine muttali oluyor. Vahdetullah başını kaldırdı mı bir kalpte, bir kalbe Vahdet-i İlâhiye yerleşirse, vücud Vahdetullâh'a karşı bir kuvvet bulamaz, mağlup olur nihayet Âllâh'a karşı bir olur.

Şehâdet deryasından **Lâ** başını kaldırdı mı, bir nehir gibidir diyor. **Lâ** başını kaldırınca ne tufan ne su kalır. Mecbur olur, O'na ibadet etmeye.

Kıyameti inkâr eden neye benzer? İnkâr eden, inkâr edenin bedeli içinde. Sen neyi inkâr ediyorsun, kendi ahiretini. Sen önceden yok iken var oldun, sonradan da var olacaksın. Evveli inkâr edemediğin halde, sonrasını niye inkâr ediyorsun?

Süleyman Aleyhisselâm, "**ve ullimnê mentikattayri**" Emri-İlâhisi geldikten sonra, bütün hayvanların lisanını öğrenince hay-

vanların hepsini toplamayı istedi. Hayvanların tamamı Süleyman Aleyhisselam'ın huzurunda bir araya gelince, her hayvan adını ve hassasını, neye yarar neye zarar olduğunu söyledi. Sıra hüdhüd kuşuna gelince hüdhüd dedi. "Efendim benim hassam, ben yirmi arşın derinliğinde toprağın altındaki suyu görüyorum. O su nereden çıkıyor, topraktan mı, taştan mı çıkıyor onu da biliyorum."

Hüdhüd böyle söyleyince Süleyman Aleyhisselam, "sen bize lâzımsın çünkü biz geziyoruz, nerede bize su lâzım olursa haber verirsin. Cinlerden askerler de var, onlar kazar suyu çıkarırlar. Asker için su lâzım olur. Öyle ise sen, benden ayrılma yakın ol" dedi. Hükümdara yakın olmak bir derecedir, meslektir. Böyle söyleyince karga hasede başladı. Karga tahammül edemiyor. Hüdhüd, Süleyh man'a yakın olunca karganın kıymeti kalmıyor.

Karga dedi. "Efendim, sizin huzurunuzda daimâ doğruyu söylemek gerekir. Yanınızda yalan söylemek elbette büyük kabahattir. Bu hayvan yalan söylüyor. Çünkü az bir toprağın altına tuzak kuruyor çocuklar, o tuzağı bile görmüyor, gelir tuzağa girer, çocuklar da onu alıyorlar. Eğer dediği doğru olsaydı, yirmi arşın toprağın altında olan suyu görseydi, ona kurulmuş olan tuzağı nasıl görmüyor? Demekki yalan söylüyor. Karga böyle müdellel söyledi.

Süleyman Aleyhisselam, Hüdhüd'e dedi. "Yâ Hüdhüd, ilk görüşmemizde böyle hilâf-ı hakikat söylemek yakışmaz sana." Hüdhüd dedi. "Efendim ben huzurunuzda yalan söylemedim, hakikatı söyledim. Yalnız bu hasedinden dolayı değil de kaza ve kadere imânı olmadığından dolayı söyler. Ben görüyorum, toprağın altındaki tuzağı da görüyorum. Fakat kaza ve kader beni bağıyor, gözümü bağıyor da ben tuzağın içine düşüyorum." Bakınız diyor, "Âdem Aleyhisselam, Peygamberân-ı İzamdan olduğu halde, bir nehy-i tenzihi fark edemedi nihayet tuzağa düştü. **Fe-asâ Âdemü**

Rabbehû” dedi. Diğer peygamberler de bu derecede Kazayı İlâhiye karşı gelemediler. Kaza geldikten sonra aynel basar gözü kör eder. Hatta kazanın beş parmağı vardır. İkisini göze, ikisini kulağa koyuyor işitmez, bir de ağza koyuyor, kaza yerine gelir. Ben kazayı İlâhiye mâni olamıyorum. Ben tuzağı, toprağı da görüyorum. Lâkin kâza beni sevk ediyor oraya. O kazanın tesiridir, benim görmezliğimden değil.

Süleyman Aleyhisselam bunu kabul etti, beraber gittiklerinde Hüdühüd’ün gösterdiği yer açıldığında su çıkıyordu.

Bir gün Süleyman Aleyhisselam, cemaatı ile birlikte gezmeye çıkmıştı. Sebeb-i nüzül âyet budur. Öğle zamanı olmuş, onların da bir namazı varmış. Su lâzım, Hüdühüd nerede ise gelsin! Suyun yerini tayin etsin ki suyu çıkarsınlar. Aradılar Hüdühüd’ü göremediler. وَتَفَقَّدَ الطَّيْرَ Tayr ki Hüdühüd’dür. Süleyman Aleyhisselam fed etti, görmedi. مَا لِي لَا أَرَى الْهُدْهُدَ Dedi; “Ne oldu, ben Hüdühüd’ü görmüyorum acaba benim gözümde mi kusur var? Yahut Hüdühüd mü burada değildir? مَا لِي Nedir bana الْهُدْهُدَ Hüdühüd’ü görmüyorum. أَمْ كَانَ مِنَ الْغَائِبِينَ Yoksa gâiblerden mi, bir yere gidip gizlendi mi?” Dedi, Hüdühüd orada olmadığı anlaşılınca;

لَأَعَذِّبَنَّهُ عَذَابًا شَدِيدًا أَوْ لَا أَدْبَحَنَّهُ أَوْ لِيَأْتِيَنِي بِسُلْطَانٍ مُّبِينٍ -21

“Ben, onu şiddetli bir azap ile cezalandırırım أَوْ لَا أَدْبَحَنَّهُ أَوْ yahut boğazlayacağım بِسُلْطَانٍ مُّبِينٍ yahutta apaçık bir delil getirecek.

Ben görmüyorum, emre itaat etmiyor. Ya kuvvetli delil getirir beni iknâ eder. Yâ boğazını keserim yahutta şiddetli bir azap verir.” Tefsirler diyor ki; “Acaba şiddetli bir azap ne olabilir? Demiş

ki nâ ehil olan karga ile hapsedeceğim. Akli başında olan bir insan için nâ ehil ile bulunmak en büyük azaptır.”

فَمَكَثَ غَيْرَ بَعِيدٍ فَقَالَ أَحَطْتُ بِمَا لَمْ تُحِطْ بِهِ وَجِئْتُكَ مِنْ سَبَإٍ -22
بِنَبَأٍ يَقِينٍ

Hüdhüd çok geçmeden geldi. Hüdhüd geldi, hürmetle Süleyman Aleyhisselam'ın huzurunda durdu. Süleyman Aleyhisselam, Hüdhüd'ü hiddetle eline aldı. Hüdhüd diyor. "Efendim, Âllâh'ın huzurunda vukufunu düşün de bana da öyle muamele et. Ben senin elinde nasıl zayıf isem, sen de Âllâh'ın huzurunda aynen böylesin." Böyle söyleyince, Süleyman Aleyhisselam Hüdhüd'ü elinde gevşetti ve bıraktı. Öyle ise seni affettim, şimdi dostane söyle bakalım neye gelmedin, neredeydin? Hüdhüd dedi. قَالَ أَحَطْتُ بِمَا لَمْ تُحِطْ بِهِ Yâ Nebiyyâllâh, senin muttali olmadığına muttali oldum. Senin bilmediğin bir şeyi öğrendim. Bu da nedir? Süleyman Aleyhisselam'a bir tenbihtir. Yâni Âllâh, bana bir şey bildirdi ki onu sana bildirmemiş. Güvenme bu saltanak ta, bütün mahlûkâta âmir olmaya. Bak bu kuşun bildiğine, arada hem de mesafe çok az. Seb'e üç günlük mesafe idi. Süleyman Aleyhisselam burada bir hanımın bulunduğunu bilmiyordu, bir de bu kuşun bildiğini bilmedi. Bu bilmediklerini, Cenâb-ı Âllâh bu saln tanattan sonra kendisine bildiriyor ki mağrur olma, ey Süleyman Aleyhisselam demektir.

أَحَطْتُ بِمَا لَمْ تُحِطْ بِهِ İhâta ettim, öyle bir malûmatı ki sen ihâta etmemişsin. وَجِئْتُكَ Sana geldim, مِنْ سَبَإٍ Sebe'den geliyorum. بِنَبَأٍ يَقِينٍ Bir haberle geldim, dedi.

Sebe', Yemen'de dedelerinin adıyla anılan bir kabilenin adıdır. Yemen'de, Me'rib şehrine de Sebe' adı verilmiştir.

إِنِّي وَجَدْتُ امْرَأَةً تَمْلِكُهُمْ وَأُوتِيَتْ مِنْ كُلِّ شَيْءٍ وَلَهَا عَرْشٌ عَظِيمٌ -23

Ben buldum orada امرأة bir hanımı, تَمْلِكُهُمْ onlara hakim olmuş. وَأُوتِيَتْ Ona verilmiş Âllâh tarafından, مِنْ كُلِّ شَيْءٍ neye muhtaç ise her şey. (Bir hükümdara ne lâzımsa, mal, asker, malzeme vesâire.) Ve büyük bir saltanat tahtına sahip olan bir kadınla karşılaştım.

وَجَدْتُهَا وَقَوْمَهَا يَسْجُدُونَ لِلشَّمْسِ مِنْ دُونِ اللَّهِ وَزَيَّنَ لَهُمُ الشَّيْطَانُ أَعْمَالَهُمْ فَصَدَّهُمْ عَنِ السَّبِيلِ فَهُمْ لَا يَهْتَدُونَ -24

Ben buldum bu hanımı, وَقَوْمَهَا kavmini, يَسْجُدُونَ لِلشَّمْسِ Âllâh'ı bırakıp güneşe secde ettiklerini gördüm. مِنْ دُونِ اللَّهِ Âllâh'ın gayri güneşe tapıyorlar. وَزَيَّنَ لَهُمُ Tezyin etmiş onların gözünde الشَّيْطَانُ şeytan, أَعْمَالَهُمْ amellerini süslü göstermiş. فَصَدَّهُمْ Men etmiş عَنِ السَّبِيلِ doğru yoldan, فَهُمْ لَا يَهْتَدُونَ bunun için hidayete giremiyorlar.

أَلَّا يَسْجُدُوا لِلَّهِ الَّذِي يُخْرِجُ الْخَبْءَ فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَيَعْلَمُ مَا تُخْفُونَ وَمَا تُعْلِنُونَ -25

أَلَّا يَسْجُدُوا لِلَّهِ الَّذِي Niçin Âllâh'a secde etmiyorlar? O Âllâh ki يُخْرِجُ الْخَبْءَ فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ bu yerleri ve gökleri halk eden ve buralarda gizli olan yağmur, nebatatları, malûmatları, halk edeni görmüyorlar mı? وَمَا تُخْفُونَ وَمَا تُعْلِنُونَ Gizledikleri ve aşikâr kıldıkları her şeyi bilen Âllâh-û Teâla'ya, niçin secde etmiyorlar?

Kur'ân-ı Kerim'de 14 yerde secde âyeti var. 7'si farz, 3'ü vacip, 4'ü sünnettir.

Farz olanlar; A'raf, Ra'd, Nahil, İsrâ, Meryem, Hac, Sad.

Vacip olanlar; Furkan, Secde, Fussilet.

Sünnet olanlar; Nemil, Alak, Necim, İnşikak sûresindedir.

26- **اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ رَبُّ الْعَرْشِ الْعَظِيمِ**

O da Âllâh'tır. **اللَّهُ** O Âllâh-û Teâlâ ki O'ndan gayri ilâh yoktur. Arş-ı Azim'in Rabbi, O'dur. Niçin O'na ibadet etmiyorlar da gayriye tapınıyorlar. Böyle malûmat vermiş Süleyman Aleyhisselam'a, bu Hüdhüd kuşu adındaki hayvan.

Namaz zamanı idi. İstek üzerine Hüdhüd kuşu, Süleyman Aleyhisselam'a suyun bulunduğu yeri gösterdi. Su çıkarılınca abdest alıp namazlarını kıldılar.

Namazdan sonra Süleyman Aleyhisselam, Hüdhüd'ü çağırıldı ve ben seni imtihan edeceğim, bakalım nasıldır?

27- **قَالَ سَنَنْظُرُ أَصَدَقْتَ أَمْ كُنْتَ مِنَ الْكَاذِبِينَ**

Süleyman Aleyhisselam, Hüdhüd'e "bakalım, doğru mu söylüyorsun yoksa yalancılardan mısın?" dedi.

28- **إِذْهَبْ بِكِتَابِي هَذَا فَاَلْقِهْ إِلَيْهِمْ ثُمَّ تَوَلَّ عَنْهُمْ فَانظُرْ مَاذَا يَرْجِعُونَ**

إِذْهَبْ "Götür **بِكِتَابِي هَذَا** benim bu mektubumu, **فَاَلْقِهْ إِلَيْهِمْ** onu görecekları bir yere bırak. Fakat atıp bıraktığın zaman hemen gelme, **ثُمَّ تَوَلَّ عَنْهُمْ** sonra dön (onlara yakın bir yere çekil de) bak ne yapacaklar? **فَاَنْظُرْ مَاذَا يَرْجِعُونَ** Neye karar verecekler, ne sonuçta varacaklarına bak, bana haber getir."

Hüdhüd, Belkıs'ı sarayında arka üstü yatmış uyuyor buldu. Sarayın, güneşe karşı bir penceresi vardı. Güneşin doğduğunu buradan görür, secde ederdi. Bu pencerenin önünde durdu. Melike, pencereyi açtığı esnada mektubu önüne bıraktı.

Belkıs mektubu okudu. Mührü görünce titredi zirâ Süleyman Aleyhisselam'ın mülkü mühründeydi. Onun, kendisinden daha büyük bir hükümdar olduğunu öğrendi. Hüdhüd bir köşeye çekilmiş olayı takip ediyordu. Belkıs, tebaasının ileri gelenlerinden, üç yüz on kişilik bir meclisi topladı ve tahtına oturdu.

قَالَتْ يَا أَيُّهَا الْمَلَأُؤِ إِنِّي الْفَيْءُ الْيَ كِتَابُ كَرِيمٍ -29

قَالَتْ يَا أَيُّهَا الْمَلَأُؤِ Ey cemaat, kavmimin ileri gelenleri. Cemaati dolduran, milyon, etrafındaki vezirler vekiller. إِنِّي الْفَيْءُ الْيَ كِتَابُ كَرِيمٍ Bana ilkâ edildi atıldı kerim bir kitap. Evvelâ bir peygamberden gelmiş, sonra misk kokulu, kapalı, mühürlü olarak bir kuş tarafından getirilerek geldi diyor. Herhalde bunda bir şey var diyor. Çünkü bir zeki hanım idi. Kimden? diye sordular.

إِنَّهُ مِنْ سُلَيْمَانَ وَإِنَّهُ بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ -30

وَإِنَّهُ Bu mektup مِنْ سُلَيْمَانَ Süleyman Aleyhisselam'dandır. إِنَّهُ Bunun mazmunu بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ Rahman ve Rahim olan Âllâh'ın adıyla başlamaktadır.

أَلَّا تَعْلَمُوا عَلَيَّ وَأُتُونِي مُسْلِمِينَ -31

وَأُتُونِي Bana taazzum ve tekebbür etmeyin. أَلَّا تَعْلَمُوا عَلَيَّ Bana Müslüman olarak gelin, emrime mûti olarak gelin, مُسْلِمِينَ

diye (yazmaktadır.) Benim maksadım sizden, yalnız imân etmeniz başka bir şey değildir.

Bu mektup gayet kısa olmakla beraber, son derece mânâlıdır. Çünkü evvelâ «Besmele»yi hâvidir. Bu Âllâh'ın zât ve sıfatlarına delâlet eder. İkinci olarak, büyüklenmeyi yasak ediyor ki bütün rezaletlerin başı budur. Üçüncüsü, İslâm'a davet ediyor. İslâmiyet bütün faziletlerin kaynağıdır.

قَالَتْ يَا أَيُّهَا الْمَلَأُ أَفْتُونِي فِي أَمْرِي مَا كُنْتُ قَاطِعَةً أَمْرًا حَتَّى
تَشْهَدُونَ

قَالَتْ يَا أَيُّهَا الْمَلَأُ (Sonra Melike) dedi. Ey cemaat, milletimin büyükleri, أَفْتُونِي فِي أَمْرِي bu işimde (hayırlı ve faydalı olan neyse) bana reyinizi söyleyin, fetvâ verin. مَا كُنْتُ قَاطِعَةً أَمْرًا حَتَّى Hiçbir emri kat etmem, kendi reyimle kat'i bir karar vermem. تَشْهَدُونَ Müşavere etmeden, siz hâzır olmayınca, ben sizin reyinizi almadan, müstebit olarak kendi reyimle yapmam. Bu mektuba karşı ne yapalım?

قَالُوا نَحْنُ أَوْلُوا قُوَّةً وَأَوْلُوا بِأَسِّ شَدِيدٍ وَالْأَمْرُ إِلَيْكَ فَانظُرِي مَاذَا
تَأْمُرِينَ

قَالُوا Onlar şöyle cevap verdiler. نَحْنُ Bizler أَوْلُوا قُوَّةً kuvvet sahibiyiz. (Ordumuz, harp silâhlarımız var.) وَأَوْلُوا بِأَسِّ شَدِيدٍ Zorlu savaş erbâbıyız ve şecaat sahipleriyiz. وَالْأَمْرُ إِلَيْكَ Bununla beraber, emir ve irâde sana aittir. Bak (düşün, harb veya sulh) ne dilerse emret. فَانظُرِي Bak ey Belkıs, مَاذَا تَأْمُرِينَ sen neyi emredersin?

Bunun üzerine Belkıs reyini beyan ediyor.

قَالَتْ إِنَّ الْمُلُوكَ إِذَا دَخَلُوا قَرْيَةً أَفْسَدُوهَا وَجَعَلُوا أَعْرَآةَ أَهْلِهَا آذِلَّةً-34
وَكَذَلِكَ يَفْعَلُونَ

Hükümdarların âdeti Belkıs dedi. إِنَّ الْمُلُوكَ إِذَا دَخَلُوا قَرْيَةً قَالَتْ var, bir memlekete girdikleri zaman أَفْسَدُوهَا o memleketi harap ederler. Nasıl harap ederler? Kendilerine taraftar bulmak için, aşad ğı olanları yukarıya çıkarıyor, yukarıda olanları aşağıya indiriyorlar. O memleketin azizleri, şerifleri, zenginlerini آذِلَّةً zelil yaparlar. Zelil olanları da aziz yaparlar, وَكَذَلِكَ يَفْعَلُونَ onların âdetleri budur. Eğer biz de Süleyman Aleyhisselam ile harp edersek, buraya geldikleri takdirde aynen böyle yapar. Öyle ise çare nedir?

وَإِنِّي مُرْسِلَةٌ إِلَيْهِمْ بِهَدِيَّةٍ فَنَاظِرَةٌ بِمَ يَرْجِعُ الْمُرْسَلُونَ-35

Ben, onlara bir hediye göndereceğim. (Eğer hükümdar ise hediyeyi alır. Biz de senede bir defa hediye göndeririz, böylece memleketimizi muhafaza ederiz. Eğer bakdık ki hediye kabul etmiyorsa, o zaman peygamber olduğu anlaşılır. O zaman biz ona karşı gelemeyiz.) فَنَاظِرَةٌ بِمَ يَرْجِعُ الْمُرْسَلُونَ Bakayım gönderdiğim elçiler ne (gibi bir sonuç) ile döneceklerdir?

Vehb der ki; Belkıs, hediye olmak üzere beş yüz gulam ve beş yüz cariye, altın ve gümüşten beşer yüz kerpiç büyüklüğünde külçe, bir hokka içinde delinmemiş bir inci ve eğri delinmiş cüzi denilen kıymettar bir taş ve bol miktarda misk ve anber hazırlamıştı. Gulamlara, câriye ve cariyelere, gulam elbisesi giydirmişti. Bu hediyeleri Münzir bin Amr'ın reisliği altındaki bir heyete tevdi

etmiş ve Süleyman Aleyhisselam'a göndermişti. Hareketinden önce de Münzir'e, "Dikkat et, şayet size huşunetle muamele eder, se bir hükümdardır, pek ehemmiyet verme. Muhakkak ben, ondan daha şerefli ve daha kuvvetliyim. Fakat iyi muamelede bulunursa, bil ki gönderilmiş bir peygamberdir. Bu takdirde, ne söylerse iyi dinle, sözlerini aynen bana nakledersin. Sonra şunu da gözden kaçırma. "Bak, gulamlarla cariyeleri farkedebilecek mi? Delinmemiş inciye delecek ve delinmemişe iplik geçirebilecek mi?" diye tenbih etmişti.

Hüdhüd, bütün bu hazırlıkları görmüş ve söylenen sözleri işitmişti. Daha heyet hareket etmeden sür'atle yol almış, gördüklerini ve işittiklerini Süleyman Aleyhisselam'a haber vermişti.

Bunun üzerine Süleyman Aleyhisselam, cinlere emretmiş. Ordugâhtan itibâren heyetin geçeceği dokuz fersahlık bir araziye altın ve gümüş külçeleri döşetmişti. Ordugâhın bulunduğu meydanın çevresine de keza altın ve gümüş duvarlar yaptırmıştı. Münzir'in geleceği gün, Süleyman Aleyhisselam ihtişamla tahtına oturmuş. Cinler ve bütün hayvanlar, tahtın yanlarında karşılıklı saff olmuşlardı. Mâiyetinden on binlerce kişi de kendilerine ayrılan yerleri tutmuşlardı.

Nihayet Münzir ve yanındakiler, getirdikleri hediyeler arayışında bulunan külçelerden çok daha güzel ve daha muntazam külçeler üzerinden hayretle yürüyerek ordugâha geldikleri vakit, gördükleri manzara büsbütün hayretlerini arttırmış, dehşet içinde kalmışlardı.

قَلَمَّا جَاءَ سُلَيْمَانَ قَالَ أَتُمِدُّونَنِ بِمَالٍ فَمَا آتَيْنِيَ اللَّهُ خَيْرٌ مِمَّا آتَيْتُمُ 36-
بَلْ أَنْتُمْ بِهَدِيَّتِكُمْ تَفْرَحُونَ

فَلَمَّا جَاءَ سُلَيْمَنَّ Ne zamanki (Belkıs'ın elçileri, hediyeleriyle) Süleyman Aleyhisselam'a geldi. قَالَ Süleyman Aleyhisselam elçiye dedi. اَتْمِدُونَن بِمَالٍ Siz bana mal ile yardım mı etmek istiyorsunuz? فَمَا آتَيْنِي اللّٰهُ خَيْرًا مِّمَّا آتَيْكُمْ Allâhû Teâlâ'nın bana vermiş olduğu mâl-u servet, nimet elbette hayırlıdır, sizin mâl-u servetinizden. بَلْ أَنْتُمْ بِهَدِيَّتِكُمْ تَفْرَحُونَ Siz elinizdeki hediyeyle, dünyanın zinetiyle ferahlanıyorsunuz. Ben dünyanın zinetine âşık değilim, talip de değilim.

Süleyman Aleyhisselam, Belkıs'ın elçilerini tatlı ve güler yüzle karşılamış, tatyib etmişti. Gulam ve cariyelerin ellerini ve yüzlerini yıkatarak, onları hemen fark ettiğini heyete göstermiş. Sonra ağaç kurduna emrederek, delinmemiş inciyi deldirmiş ve eğri delinen taşa iplik geçirmişti. Fakat Belkıs'ın mektubu ile birlikte gönderilen hediyeleri kabul etmemişti.

اِرْجِعِ إِلَيْهِمْ فَلَنَأْتِيَنَّهُمْ بِجُنُودٍ لَا قِبَلَ لَهُمْ بِهَا وَلَنُخْرِجَنَّهُمْ مِنْهَا أَذِلَّةً وَهُمْ صَاغِرُونَ

اِرْجِعِ إِلَيْهِمْ Ey elçi, sen rucû et git. (Getirdiğin hediyelerle hükümdarına git) ve ona söyle. Benim mala ihtiyacım yok, benim aradığım imandır. فَلَنَأْتِيَنَّهُمْ بِجُنُودٍ Muhakkak ona getireceğim öyle bir ordu ki ins-û cinden, hayvanattan. لَا قِبَلَ لَهُمْ بِهَا Mukavemet ve mukabeleye hiçbir sûrette güçleri yetmez. وَلَنُخْرِجَنَّهُمْ مِنْهَا Onları memleketten çıkarırız, أَذِلَّةً zelil olarak. وَهُمْ صَاغِرُونَ Hakir ve esir olurlar, eğer imân edip de gelmezseniz. (Böyle söyliyerek onları gönderdi.)

Münzir bin Amr memleketine dönmüş, gördüklerini ve işittik-

lerini Belkıs'a haber vermişti. Belkıs, Süleyman Aleyhisselamın bir melik değil, Nebi olduğunu öğrenince mukavemet edemeyeceğini anlamış ve hemen yolculuğa hazırlanmıştı. Tahtını müstahkem bir yere koyup kilitlemeyi, ayrıca bunun için muhafızlar tayin etmeyi de unutmamıştı. Akabinde kavminin ileri gelenlerini de yanına alarak, askerleriyle Süleyman Aleyhisselam'ın emirlerini bizzat telâkki etmek ve da'vet ettiği dini öğrenmek üzere hareket etmişti.

Süleyman Aleyhisselam ise onların hediyelerine güvendiklerini ve binâenaleyh tehdidâmız, bir şekilde hediyeleri iade edilince muhakkak kendisine geleceklerini bilmekteydi. Bu sebeple gelir gelmez, imânlarına vesile olacak bir harika göstermek istedi.

Nihayet düşündüğü gibi, Belkıs'ın kendisine itaat ve tâbi olmak maksadiyle gelmekte olduğunu öğrenince;

38- قَالَ يَا أَيُّهَا الْمَلَأُ أَيُّكُمْ يَأْتِينِي بِعَرْشِهَا قَبْلَ أَنْ يَأْتُونِي مُسْلِمِينَ

Sonra Süleymân Aleyhisselam müşavirlerine, kavmine dedi ki; "Belkıs, Müslüman olarak gelmeden önce tahtını hanginiz bana getirebilir?" (İmân ettikten sonra onun arşına, tahtına tecâvüz etmek getirmek câiz olmuyor. İmân etmeden önce tahtını getirtmek istiyor.)

39- قَالَ عَفْرَيْتُ مِنَ الْجِنِّ أَنَا آتِيكَ بِهِ قَبْلَ أَنْ تَقُومَ مِنْ مَقَامِكَ وَإِنِّي عَلَيْهِ لَقَوِيٌّ أَمِينٌ

Cinlerden bir ifrit, kuvvetli bir cin dedi: "Ben getire-

ceğim sana bu arş-ı tahtı، ^عأَنْ تَقُومَ مِنْ مَقَامِكَ daha makamından kalkmadan.” (Hüküm için sabahleyin gelir, öğleyin kalkardı.) وَرَأَى ^ععَلَيْهِ لَقَوَى أَمِينٌ ve eminim üstündeki zinetlere mâl-u servete müdahale etmem.”

Süleyman Aleyhisselam buna razı olmadı. “Ben daha evvel isterim, daha evvel kim getirebilir?”

40- قَالَ الَّذِي عِنْدَهُ عِلْمٌ مِنَ الْكِتَابِ أَنَا آتِيكَ بِهِ قَبْلَ أَنْ يَرْتَدَّ إِلَيْكَ طَرْفُكَ فَلَمَّا رَأَهُ مُسْتَقِرًّا عِنْدَهُ قَالَ هَذَا مِنْ فَضْلِ رَبِّي لِيَبْلُوَنِي ءَأَشْكُرُ أَمْ أَكْفُرُ وَمَنْ شَكَرَ فَإِنَّمَا يَشْكُرُ لِنَفْسِهِ وَمَنْ كَفَرَ فَإِنَّ رَبِّي غَنِيٌّ كَرِيمٌ

قَالَ الَّذِي عِنْدَهُ عِلْمٌ مِنَ الْكِتَابِ Kitaptan ilmi olan, (Kitabullah veya Levh-i Mahfuz’dan) ilim olan biri. Asâf bin Berhiyê, Süleyman Aleyhisselam’ın veziri idi. İsm-i Âzam’ı bilirdi, İsm-i Âzam’ın delâletiyle dualar müstecap olur. O, ism-i Âzam’ın bereketiyle Süleyman Aleyhisselam’a dedi. أَنَا آتِيكَ بِهِ قَبْلَ أَنْ يَرْتَدَّ إِلَيْكَ طَرْفُكَ “Ben, sana onun tahtını gözünü yumup açmadan getiririm” dedi. Süleyman Aleyhisselam’a dedi. “Yukarıya bak ve yukarıya baktı. Şimdi de sağına bak ve sağına baktığında, Belkis’in tahtı orada hazır olmuş. ” فَلَمَّا رَأَهُ مُسْتَقِرًّا عِنْدَهُ Ne zamanki Süleyman Aleyhisselam, melikenin tahtını yanında yerleşivermiş görünce, قَالَ هَذَا مِنْ فَضْلِ رَبِّي bu nimete şükrederek dedi ki; “Bu, Rabbimin fazlıdır. Kimsenin elinden gelmez ancak O’nun lütf-u keremidir. لِيَبْلُوَنِي Allah CelleCelâlûhû, bu nimetleri ihsan etmiş beni imtihan ediyor. Acaba şükür mü, yoksa nankörlük mü ederim, diye. وَمَنْ شَكَرَ فَإِنَّمَا يَشْكُرُ لِنَفْسِهِ Kim ki Allah-û Teâlâ’nın

nimetlerine şükrederse kendi nefsi için şükretmiş olur, çünkü o şükrün sevabı kendine ait. وَمَنْ كَفَرَ Kim ki Cenab-ı Hak'kın nimetlerine küfranı nimet ederse, o da kendinedir. فَإِنَّ رَبِّي غَنِيٌّ كَرِيمٌ Âllah-û Teâlâ Gani'dir insanların şükründen, Kerim'dir. Kimseye ne ihtiyacı var? Ne şükrüne ihtiyacı var?

قَالَ نَكِّرُوا لَهَا عَرْشَهَا نَنْظُرْ أَتَهْتَدِي أَمْ تَكُونُ مِنَ الَّذِينَ لَا يَهْتَدُونَ-41

Süleyman Aleyhisselam emretti, onun tahtını bilemeyeceği bir vaziyete sokun. نَنْظُرْ أَتَهْتَدِي أَمْ تَكُونُ مِنَ الَّذِينَ لَا يَهْتَدُونَ Getirin bakalım tanıyabilecek mi, yoksa tanıyamıyanlardan mı olacak?

Cinniler; "Süleyman Aleyhisselam, Belkıs ile evlenir de Belkıs'a cinlerin sırlarını söyler ve ondan bir çocuk doğar da ebediyen başkasının emrinden kurtulamayız" diye korkmuşlar. Onun için Süleyman Aleyhisselam'a, Belkıs'ı zemm ederek, onu, Belkıs'tan vazgeçirmek istemişler. Ve "onun aklından zoru vardır. Ayağı, eşek tırnağı gibidir, bacakları kıllıdır" demişler. Süleyman Aleyhisselam, bu sebepten tahtının değiştirilmesini ve köşk yapılmasını emretmiş. Belkıs'ın aklını denemek, bacaklarını görmek istemiştir. Netice Belkıs eteklerini toplayınca bacakları açılmış. Süleyman Aleyhisselam, ayaklarının güzel ve kusursuz, yalnız bacaklarının kıllı olduğunu görmüştür. Emretmiş cinlere siz yapacaksınız, ilaç bulursunuz, o zaman hamam otu denilen nevre, Süleyman aleyhisselam zamanında cinniler bulmuş ve bugüne kadar kalmıştır. Kısa zamanda bulmuşlar o da zayıf oldu. Tüyler zayıf oldu, yani üç iftiradan birisi doğruydu o da böyle zayıf oldu.

فَلَمَّا جَاءَتْ قِيلَ أَهَكَذَا عَرْشُكَ قَالَتْ كَأَنَّهُ هُوَ وَأُوتِينَا الْعِلْمَ مِنْ -42
قَبْلِهَا وَكُنَّا مُسْلِمِينَ

“Senin tahtın da böyle mi?” dendi قَالَتْ كَأَنَّهُ هُوَ O şöyle cevap verdi. Sanki odur. (Suâle karşı muvafık cevap verilmiş oluyor.) Süleyman Aleya hissela, bu cevaptan anladı ki Belkıs’ın akli kemâldedir. وَأُوتِينَا (Belkıs anladı ki Süleyman Aleyhissela, onu imtihan ediyor.) Âllah, bize ilim verdi, daha önce biz teslimiyet göstermiştik. (Mûcize zuhur etmeden evvel, senin hak peygamber olduğunu anladık, muti ve Müslümanız, dedi.)

وَصَدَّهَا مَا كَانَتْ تَعْبُدُ مِنْ دُونِ اللَّهِ إِنَّهَا كَانَتْ مِنْ قَوْمٍ كَافِرِينَ -43

وَصَدَّهَا Yâni **mene-ahê**. Men ediyordu Belkıs’ı ibadet-i İlâhiye’den, مَا كَانَتْ تَعْبُدُ مِنْ دُونِ اللَّهِ Âllah’ın gayrına olan ibadeti. Güneşe olan ibadeti, Âllah’ın ibadetinden men ederdi. İkinci tevil; ve **saddehê**, men etti Süleyman Aleyhissela, onu Âllâh’ın gayrına ibadet etmekten. إِنَّهَا كَانَتْ مِنْ قَوْمٍ كَافِرِينَ Zaten kâfir bir kavim içinden neş’et etmişti.

قِيلَ لَهَا ادْخُلِي الصَّرْحَ فَلَمَّا رَأَتْهُ حَسِبَتْهُ لُجَّةً وَكَشَفَتْ عَنْ سَاقَيْهَا -44
قَالَ إِنَّهُ صَرْحٌ مُّمَرَّدٌ مِنْ قَوَارِيرَ قَالَتْ رَبِّ إِنِّي ظَلَمْتُ نَفْسِي وَأَسْلَمْتُ
مَعَ سُلَيْمَانَ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ

فَلَمَّا رَأَتْهُ Belkıs’a, “Şu köşke gir” denildi. وَأَسْلَمْتُ Ne zamanki gördü köşkü, حَسِبَتْهُ لُجَّةً derin bir su zannetti. قَالَ إِنَّهُ Süleyman Aleye Eteğini çaktı, bacaklarını açtı. عَنِ سَاقَيْهَا

hisselam dedi. Su değil, صَرَّحَ مُمَرَّدٌ billûrdan yapılmış şeffaf bir zemindir. قَالَتْ رَبِّ إِنِّي ظَلَمْتُ نَفْسِي. Camlardan yapılmış. قَوَارِيرٌ Belkis dedi. Ya Rabbi, ben (cidden güneşe tapmakla veya Süleyman Aleyhisselam hakkında fena zanda bulunmakla) nefsimi zulmetmiştim. وَاسْلَمْتُ مَعَ سُلَيْمَانَ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ Şimdi Süleyman Aleyhisselam ile birlikte maiyetinde, âlemlerin Rabbi olan Âllah'a teslim oldum.

Süleyman Aleyhisselam, Belkis ile evlenmiş, ondan bir çocukları olmuştur. Yemen krallığına, yine Belkis'i bırakmıştır. Kendisi ayda bir defa, sabahleyin Şam'dan kalkıp akşam olmadan Yemen'e varır, orada üç gün kaldıktan sonra Şam'a dönermiş. Süleyman Aleyhisselam vefat edince oğlu da vefat etmiş. Süleyman Aleyhisselam'ın vefatı ile mülkü de inkıraz bulmuş.

İşte dünya zaten kimseye mal değildir. Süleyman Aleyhisselam'a da kalmadı, onlara da kalmadı hepsi beraber gittiler.

وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا إِلَى ثَمُودَ أَخَاهُمْ صَالِحًا أَنْ اعْبُدُوا اللَّهَ فَإِذَا هُمْ فَرِيقَانِ يَخْتَصِمُونَ 45

Biz Azimüşşan, gönderdik Semûd kavmine. وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا إِلَى ثَمُودَ أَخَاهُمْ صَالِحًا Nesepte kardaşı olan Salih Aleyhisselam'ı gönderdik, Âllâh-û Teâlâ'yı tevhid ve taatına davet etsin diye. أَنْ اعْبُدُوا اللَّهَ فَإِذَا هُمْ فَرِيقَانِ يَخْتَصِمُونَ Sâlih Aleyhisselam, Âllah'a niyâbeten kavmine dedi ki; "Âllah'a ibadet ediniz. Âlv lâh'tan başka Mâbûd yok ancak budur halas yolu." O zaman onlar

iki kısım oldular, bir kısmı imân ettiler, diğer kısmı imân etmeyip küfürde kaldılar. (Sâlih Aleyhisselam, 280 sene yaşamıştır.)

قَالَ يَا قَوْمِ لِمَ تَسْتَعْجِلُونَ بِالسَّيِّئَةِ قَبْلَ الْحَسَنَةِ لَوْلَا تَسْتَغْفِرُونَ اللَّهَ -46
لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ

لِمَ Salih Aleyhisselam, kavmine dedi. Ey kavmim, iyilik dururken niçin kötülüğe koşuyorsunuz? لَوْلَا تَسْتَغْفِرُونَ اللَّهَ? Yaptığınız hatalardan, niye Âllâh'a rucû etmiyorsunuz da dalâlette kalıyorsunuz? Geliniz istiğfar ediniz şirkten. لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ Tâ ki Rahmet-i İlâhiye'yi bulasınız. Böyle nasihatları yaptı. Onların nasihata karşı verdikleri cevap;

قَالُوا اطَّيَّرْنَا بِكَ وَبِمَنْ مَعَكَ قَالَ طَائِرُكُمْ عِنْدَ اللَّهِ بَلْ أَنْتُمْ قَوْمٌ تُفْتَنُونَ

قَالُوا اطَّيَّرْنَا بِكَ وَبِمَنْ مَعَكَ Biz, senin ve beraberindekilerin yüzünden uğursuzluğa uğradık. (Suyumuz, hâsılatımız azaldı zarara uğradık dediler.) قَالَ طَائِرُكُمْ عِنْدَ اللَّهِ Sâlih Aleyhisselam, "uğradığınız şeâmet, size çöken uğursuzluk, Âllahû Teâla'nın nezdindedir çünkü. بَلْ أَنْتُمْ قَوْمٌ تُفْتَنُونَ Belki siz fitnelenmiş, şerre meyletmış insanlarsınız. İmtihana çekilen bir kavimsiniz."

Sâlih Aleyhisselam, peygamber olunca kendisini yalancılıkla itham ettiklerinden, Cenâb-ı Âllâh onlara kılık vermişti. "Uğursuzluk" dedikleri buydu.

وَكَانَ فِي الْمَدِينَةِ تِسْعَةُ رَهْطٍ يُفْسِدُونَ فِي الْأَرْضِ وَلَا يُصْلِحُونَ -48

وَكَانَ Var idi الْمَدِينَةِ فِي onların memleketinde, تِسْعَةُ رَهْطٍ dokuz

kabile vardı. **يُفْسِدُونَ فِي الْأَرْضِ** Bunlar yeryüzünde bozgunculuk eder, fesat çıkarırlardı (zulüm, katil ile. Hayvan gibi yırtıcı insanlardı,) **وَلَا يُصْلِحُونَ** iyilik tarafına hiç yanaşmıyorlardı. (Bilâhare bu müfsitler, Sâlih Aleyhisselam'a karşı da sûikasta niyet ettiler.)

49- **قَالُوا تَقَاسَمُوا بِاللَّهِ لَنُبَيِّتَنَّهُ وَأَهْلَهُ ثُمَّ لَنَقُولَنَّ لِوَلِيِّهِ مَا شَهِدْنَا مَهْلِكَ أَهْلِهِ وَإِنَّا لَصَادِقُونَ**

قَالُوا تَقَاسَمُوا بِاللَّهِ لَنُبَيِّتَنَّهُ Kasem ettiler Âllah'a. Biz, onu **لَنُبَيِّتَنَّهُ وَأَهْلَهُ** yani lenaktülennehû beyâten, leylem, geceleyin gider, onu öldürürüz ehli ile beraber. **ثُمَّ لَنَقُولَنَّ لِوَلِيِّهِ مَا شَهِدْنَا مَهْلِكَ أَهْلِهِ وَإِنَّا لَصَادِقُونَ** Gece ona ve ailesine baskın yapalım, (hepsini öldürelim.) Sonra da velisine, "Biz onların helâklarında bulunmadık, bizler doğru kimseleriz diye Âllâh-û Teâlâ'ya yemin verin!" dediler.

İbni Abbas Radyâllâhû Anh demiştir ki; Cenâb-ı Hak, o gece Sâlih Aleyhisselam'ın evine muhafaza için melekler göndermiş. O dokuz kişi, yalın kılıçları ile Salih Aleyhisselam'ın evine gelince, melekler üzerlerine taş yağdırmışlar ve hepsini helâk etmişlerdir. Câniler, taşları görmüş fakat melekleri görmemişlerdir.

Bu sûre-i celilede birkaç peygamberin ahvalinden beyan buyurulmuş. Bunların hepsi de Rasûl-û Ekrem Sallâllâhû Aleyhivesel-leme tesellidir. Cenâb-ı Hak buyuruyor ki; Ey Habibim, bak senin diğer peygamber kardeşlerin, ne kadar zahmetler çekmiş hepsi de sabr-ı tahammül etmişler. Bu sabırlarının sonunda onlara yardım edip, düşmanlarını kahr-ı perişan ettik. Öyle ise sen de sabr-ı tahammül et de senin de düşmanlarını kahr-ı perişan ederiz.

50- **وَمَكْرُوا مَكْرًا وَمَكْرَنَا مَكْرًا وَهُمْ لَا يَشْعُرُونَ**

مَكْرًا وَمَكْرُوا مَكْرًا Mekir; hile demek. Sâlih Aleyhisselam'ı öldürmek niyetiyle böyle bir tuzak kurdular. مَكْرًا وَمَكْرُوا مَكْرًا Mekir, hile, Cenâb-ı Hak'ka isnat edilmez ama müşakale tarikiyle onlar böyle düşündüler. Biz de bunların düşüncesine karşı, onlara terbiyeyi düşündük. وَهُمْ لَا يَشْعُرُونَ Onların haberi olmadan. Neticede rüzgâr geldi.

فَانظُرْ كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ مَكْرِهِمْ أَنَا دَمَرْنَاَهُمْ وَقَوْمَهُمْ أَجْمَعِينَ 51-

فَانظُرْ Ey Habibim, Muhammed Sallâllâhû Aleyhivesellem te-fekkür et. كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ مَكْرِهِمْ Onların yaptığı mekir, hilenin sonu ne oldu? Helâk ile neticelendi. Sana karşı da böyle hileleri hazır etmek isteyen Kureyşiler, sonunda onlar da helâk olacaklardır. أَنَا دَمَرْنَاَهُمْ Yâni **heleknêhüm**. Biz Âzümüşşan, o dokuz kişiyi kavmiyle beraber helâk ettik. وَقَوْمَهُمْ أَجْمَعِينَ Onları da (kendilerine uyan) kavimlerini de toptan helâk ettik.

فَتِلْكَ بُيُوتُهُمْ خَاوِيَةً بِمَا ظَلَمُوا إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَةً لِّقَوْمٍ يَعْلَمُونَ 52-

فَتِلْكَ بُيُوتُهُمْ خَاوِيَةً بِمَا ظَلَمُوا İşte şirk ve zulümleri yüzünden, harap ve bomboş kalan evlerinde hepsi öldüler. Onların yapmış olduğu zulümden dolayı başlarına belâ geldi. إِنَّ فِي ذَلِكَ Muhakkak bunda (Meselâ; Sâlih Aleyhisselam'ın mucizesinde, taştan devenin çıkması, devenin de hemen yavru doğurması, kuyunun suyunu bir gün devenin içmesi ile süt vermesi, ondan sonra bu nasihatın akabinde böyle helâk olmaları,) لَآيَةً tenvin ta'zime delâlet eder büyük bir âyettir. لِّقَوْمٍ يَعْلَمُونَ Azamet-i İlâhiye'yi düşünenler için bir çok ibretler vardır.

Salih Aleyhisselam'a, on bin kişi iman edenler vardı. Cebrâil

Aleyhisselam'ın sayhası sedâsı ile küfürde olanlar helâk oldukları rında, Cibril-i Emin'in sayhası o imân edenlere hiçbir zarar vermedi. İmân etmeyenler tamamen helâk oldu.

وَأَنْجَيْنَا الَّذِينَ آمَنُوا وَكَانُوا يَتَّقُونَ-53

Biz, imân edenleri helâk olmaktan kurtardık, Sâlih Aleyhisselam'a imân edenleri. Onlar, Âllah'a karşı gelmekten, küfür ve ma'siyetlerden sakınırlardı.

Sâlih Aleyhisselam imân edenleri aldı ve bugünkü Hazramût'a götürdü. Ve Sâlih Aleyhisselam orada vefat etti. Orada ölüm hazır olduğundan, hazaral mevt dediler. Bilâhare oranın adına Hazramut dediler.

وَلُوطًا إِذْ قَالَ لِقَوْمِهِ أَتَأْتُونَ الْفَاحِشَةَ وَأَنْتُمْ تُبْصِرُونَ-54

Ey Habibim Ekmelerrusûl Sallâllâhû Aleyhivesellem, Lût Aleyhisselam'ın ahvâlini de ümmetine hatırlat ki ibret alsınlar. Peygamberân-ı İzâm'a karşı gelenler, kahr-ı gazaba giriftar olur. Peygamberân-ı İzâm'a imân edenler halas olur. Kurtuluş ancak onlara ittiba etmektir. Küfürde olanlara dünyada verilen azap, azâb-ı ebedinin mevcudiyetine delildir.

Yalnız ölüm ceza değildir. Fakat bu şekilde ölüm, ahirette şiddetli bir azabın devamına başlangıç olacağına delildir. إِذْ قَالَ لِقَوْمِهِ "Siz en çirkin, en fahiş olan amelleri yapıyorsunuz. وَأَنْتُمْ تُبْصِرُونَ Göz göre göre hâlâ o hayasızlığı yapacak mısınız?

أِنَّكُمْ لَتَأْتُونَ الرِّجَالَ شَهْوَةً مِنْ دُونِ النِّسَاءِ بَلْ أَنْتُمْ قَوْمٌ تَجْهَلُونَ-55

أَيْنِكُمْ لَتَأْتُونَ الرِّجَالَ شَهْوَةً مِنْ دُونِ النِّسَاءِ Āllâh-û Teâlâ, hanımları halk etmiş. Onları bırakıp da şehvetle siz mutlaka erkeklere mi yanaşacaksınız? بَلْ أَنْتُمْ قَوْمٌ تَجْهَلُونَ Doğrusu siz, (cidden yaptığınız fiilin fenâ akibetini düşünmeyen) cahil bir kavimsiniz.

56- فَمَا كَانَ جَوَابَ قَوْمِهِ إِلَّا أَنْ قَالُوا أَخْرِجُوا آلَ لُوطٍ مِمَّنْ قَرَّبْتِكُمْ إِنَّهُمْ أَنْسَابُ يَتَطَهَّرُونَ

فَمَا كَانَ جَوَابَ قَوْمِهِ Kavminin cevabı ancak şu oldu. (Lût ailesini memleketinizden çıkarın.) Tefsir diyor ki; Ehl-i fisk, ehl-i hevâ, ne zamanki hüccetle mağlup oldu, karşısındakine bir delil getiremee yince derhal hiddete şiddete başlar. Bunlar da Lût Aleyhisselam’a karşı müdellel bir cevap getiremediklerinden, Lût Aleyhisselam’a karşı şiddet kullanmaya başladılar. "Çıkarınız! آلَ لُوطٍ" İLÂN QALŪA AXRĠJŪA "Çıkarınız! آلَ لُوطٍ" Lût'u ve ehlini مِمَّنْ قَرَّبْتِكُمْ memleketinizden, Südum şehrinde çıkarınız. إِنَّهُمْ أَنْسَابُ يَتَطَهَّرُونَ Onlar temiz insanlardır" (demekle istihza ediyorlar.) Baksanıza onlar (bizim yaptıklarımızdan) temiz kalmak isteyen insanlarmış, demelerinden ibaret oldu.

Lût Aleyhisselam'ın iki hanımı vardı. Bir peygamber, bir kâfir yanında aile olarak tutmaz. İmân etmişti fakat son zamanda, melekler geldiğinde pislere haber verdi ve sohbet etti, onlara kılavuzluk yaptı. Onun için birkaç lahzada olsa, bir peygamberin ailesi gidip de pislerle oturup kalkması imânın zevâline sebep oldu. Bir peygamberin hanedanlığını şerefini kaybetti.

Onun mukabili; Eshab-ı Kehf'in köpeği birkaç gün iyilerin peşinden gitti, nihayet temiz ehl-i cennet oldu.

Demek ki insan, iyilerle beraber olursa köpek tabiatlı da olsa kurtuluşa erer.

فَأَنْجَيْنَاهُ وَأَهْلَهُ إِلَّا امْرَأَتَهُ قَدَّرْنَا هَا مِنْ الْغَائِبِينَ -57

فَأَنْجَيْنَاهُ Biz Azimüşşân, Lût Aleyhisselam'ı onların azabından halas ettik, وَأَهْلَهُ imânlı olan hanımı ile iki kızı. إِلَّا امْرَأَتَهُ Ancak sonradan onlarla beraber olan, (küfre giren hanımı) قَدَّرْنَا هَا مِنْ الْغَائِبِينَ takdir ettik **ce-alnêhê bi takdirinê minel gâbirine elbâki-ne fil azâbinê** (azâba uğrayanların içinde) kalmasını. Takdir ettik çünkü o hanım onlarla beraber oldu.

وَأَمْطَرْنَا عَلَيْهِمْ مَطَرًا فَسَاءً مَطَرُ الْمُنْذَرِينَ -58

O memleket, beş şehirden ibaret olup Südum şehri en büyükleri idi. Lût gölü yerindedir. Cibril-i Emin, bu şehirleri semaya kaldırmak sûretiyle alt üst etmiş. Fakat onların bir kısmı ticarete bulunuyordu, muhtelif yerlerde olanlar vardı. Cenâb-ı Hak, hariçte olanların başına kuşlar vasıtası ile isimleri üzerinde yazılı taşları bırakmak sûretiyle onlar da helâk olmuşlar. Ve onların üzerine (taştan) yağmur yağdırdık. O peygamberlerinin korkuttukları azâba inanmayanların üzerine yağın yağmur, ne kötü yağmur idi.

قُلِ الْحَمْدُ لِلَّهِ وَسَلَامٌ عَلَىٰ عِبَادِهِ الَّذِينَ اصْطَفَىٰ اللَّهُ خَيْرٌ أَمَّا يُشْرِكُونَ -59

قُلِ الْحَمْدُ لِلَّهِ Rasûl-û Ekrem Sallâllâhû Aleyhivesellem'e, Halik-i Kâinat diyor ki; Âllâh'a şükret. (Bir insan öldüğünde hiçbir zaman "elhamdülillah" denilmez. Fakat Müslümanlara, İslâmiyet'e düşman olanlara, hamd lâzım gelir diye işaret ediyor. Meselâ, "elhamdülillah Ebû Cehil telef oldu" demek uygun oluyor, câizdir.)

عَلَى عِبَادِهِ الَّذِينَ اصْطَفَىٰ وَيَسْأَلُونَكَ عَنِ الَّذِينَ اصْطَفَىٰ أَلَا يَأْتِيهِمْ الْغِيَاثُ الْمُنْتَصِرُونَ ۚ يَوْمَ لَا يُغْنِي عَنْهُمْ كَيْدُهُمْ وَلَا هُمْ يُنصَرُونَ ۚ وَلَا يَسْأَلُونَكَ عَنِ الَّذِينَ اصْطَفَىٰ أَلَا يَأْتِيهِمْ الْغِيَاثُ الْمُنْتَصِرُونَ ۚ يَوْمَ لَا يُغْنِي عَنْهُمْ كَيْدُهُمْ وَلَا هُمْ يُنصَرُونَ ۚ وَلَا يَسْأَلُونَكَ عَنِ الَّذِينَ اصْطَفَىٰ أَلَا يَأْتِيهِمْ الْغِيَاثُ الْمُنْتَصِرُونَ ۚ

Yâni **emânun**, emniyet var, kime? **ibâdine**, kullarına, hangi kullar? O kullar ki Âllâh inü tihab etmiş, ihtiyar etmiş, dalâlette olanları irşat etmeye. Yahutta dünyada intihab etmiş taatına, ahirette intihab etmiş cennet-i nimetine ki Enbiyâ, Evliyâ hatta Mü'minlerdir.

İntihab, ihtiyar edilmemiş olursa bir Mü'min ne yapabilir, nasıl ibadet edebilir? Demekki Âllâh lütfediyor. Ali Radiyâllâhû Anh Efendimiz diyor. "Herkes sonundan korkuyor, ben ise evvelinden korkuyorum. Evveli iyi olursa sonu da hüsn-ü hâtime ile netice lenir.

Âllâh-û Teâlâ'nın intihab ettiği kullara emniyet var. Seçkin kullarından maksadın, peygamberler veya Peygamber Efendimiz'in Ashabı ya da rızayı İlâhiye mazhar olan gelmiş geçmiş bütün Mü'minler olabileceği ifade edilmektedir.

Bir insan iki şeyden birini tercih ediyor. Tercih ettiği şeyin elbette bir faydası olmalı. Tercih ettiği şeyin bir delili olmalı. Onun için bir hüccet olarak, ilzam, tehekküm ve hüccet olarak Cenâb-ı Hak beyan ediyor. **اللَّهُ** Hemzeyi istifam var, elif'e kalb olmuş. İki elif cem olduğu için, birisi hemzeye, elife kalb olduğu için. **اللَّهُ** **اللَّهُ خَيْرٌ أَمَّا يُشْرِكُونَ** Yâni **اللَّهُ خَيْرٌ أَمَّا يُشْرِكُونَ** sizin şerik yaptığınız putlar mı hayırlıdır yahut Âllâh mı hayırlıdır? Ey put sahipleri! Bakınız, Cenâb-ı Hak'kın halk etmiş olduğu azamet-i kudret, sizin putlarınız bunları yapabilir mi?

60- أَمَّنْ خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ وَأَنْزَلَ لَكُمْ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَأَنْبَتْنَا بِهِ حَدَائِقَ ذَاتَ بَهْجَةٍ مَا كَانَ لَكُمْ أَنْ تُنْبِتُوا شَجَرَهَا ۗ أَلَيْسَ اللَّهُ بِذِي فَضْلٍ عَلَىٰ قَوْمٍ يَعْدِلُونَ

أَمَّنْ خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ Nasıl olur da bir putu ibadet etmeye intihab ediyorsun? Cenâb-ı Hak, sonsuz kudret sahibi olduğu, her şeyin hâliki olduğu halde bir putu tercih ediyorsun.

Gökleri ve yerleri, onun içindeki mahlûkâtı, nimetleri yoktan halk eden Âllâh! وَأَنْزَلَ لَكُمْ Sizin için inzal ettiği, göndermiş olduğu, فَأَنْزَلْنَا مِنَ السَّمَاءِ مَاءً, göklerden sizin için yağmur indiren. بِهٖ حَدَائِقَ ذَاتَ بَهْجَةٍ Biz, o yağmurla sizin için bir ağacını bile yetiştiremeyeceğiniz nice gönül açan bahçeler inbat etmekteyiz. أَنْ تُنْبِتُوا شَجَرَهَا, Yok size, kuvvetiniz gücünüz yetmez, مَا كَانَ لَكُمْ bir ağacı bile yetiştirmeye gücünüz yetmez. Âllâh-û ءَالَهُ مَعَ اللَّهِ Teâlâ ile beraber başka bir mâbûd mu var, (hâşâ!) Onlar haktan, (tevhid'den) sapmış bir kavimdir. بَلْ هُمْ قَوْمٌ يَعْدِلُونَ Belki ona muâdil, Âllah'a şerik tutuyorlar. Bu yaptıkları hamakatındandır.

61- أَمَّنْ جَعَلَ الْأَرْضَ قَرَارًا وَجَعَلَ خِلَالَهَا أَنْهَارًا وَجَعَلَ لَهَا رَوَاسِيَ وَجَعَلَ بَيْنَ الْبَحْرَيْنِ حَاجِزًا ءَالَهُ مَعَ اللَّهِ بَلْ أَكْثَرُهُمْ لَا يَعْلَمُونَ

O Âllah ki yerleri öyle halk etmiş ki, yer-yüzünü oturmaya elverişli kılan. Yeryüzü öyle halk olunmuş ki insan üzerinde tahammül eder yaşar, her türlü ihtiyacını temin eder. وَجَعَلَ لَهَا رَوَاسِيَ Aralarından nehirler akıtan, وَجَعَلَ خِلَالَهَا أَنْهَارًا etrafında büyük ve sabit dağlar halk etmiş. وَجَعَلَ بَيْنَ الْبَحْرَيْنِ حَاجِزًا. (Biri acı, biri tatlı,) iki deniz arasına (karışmaması) için bir mania, engel koymuş. Bu kuvvet ve kudrete sahip ءَالَهُ مَعَ اللَّهِ Âllâh-û Teâlâ ile beraber, başka bir mâbûd mu var? Bu putların, var mıdır böyle bir kudreti? بَلْ أَكْثَرُهُمْ لَا يَعْلَمُونَ Doğrusu onların çoğu (haki-

katları) bilmiyorlar. Küfr-ü taklididir, yapıyorlar. Babalarımız böyy leydi, biz de onlar gibi yapıyoruz derler.

62- **أَمَّنْ يُجِيبُ الْمُضْطَرَّ إِذَا دَعَاهُ وَيَكْشِفُ السُّوءَ وَيَجْعَلُكُمْ خُلَفَاءَ الْأَرْضِ ۗ إِنَّهُ مَعَ اللَّهِ قَلِيلًا مَا تَذَكَّرُونَ**

İltirarda, sıkıntıda kaldığında velevki kefere de olsa "Âllah" diyor. Bu sıkıntı zamanında, **إِذَا دَعَاهُ** ne zamanki Âllah'a yalvardı, icabet eden Âllah'tır. **وَيَكْشِفُ السُّوءَ** O sıkıntıyı def eden Âllah'tır. (Âyetteki işaret, sıkıntı da kalan kimse dâua etmesi lâzım gelir. Çünkü Cenâb-ı Hak, **ud-ûni estecib lekûm** buyuruyor. Duanın kabulünü, talep, istemek üzerine bağlamıştır. Cenâb-ı Hak, istemeden de verebilir lâkin ekseriyet budur. İste benden, vereyim buyuruyor. Bu talep, anahtardır bütün maksûda. Talep, anahtardır her şeye. **وَيَجْعَلُكُمْ خُلَفَاءَ الْأَرْضِ** Sizi yeryüzünde hâlef kılan, yeryüzünün hâkimleri yapan **اللَّهُ مَعَ اللَّهِ** Âllâh-û Teâlâ ile beraber başka bir ma'bûd mu var?

قَلِيلًا مَا تَذَكَّرُونَ Siz ne kadar az düşünüyorsunuz? Azamet-i Nimet-i İlâhiye sahibi ancak O'dur.

63- **أَمَّنْ يَهْدِيكُمْ فِي ظُلُمَاتِ الْبَرِّ وَالْبَحْرِ وَمَنْ يُرْسِلُ الرِّيَّاحَ بُشْرًا بَيْنَ يَدَيْ رَحْمَتِهِ ۗ إِنَّهُ مَعَ اللَّهِ تَعَالَى اللَّهُ عَمَّا يُشْرِكُونَ**

Sizi yetiştirir maksadınıza. **فِي ظُلُمَاتِ الْبَرِّ** Yerde, karaların üzerinde, **وَالْبَحْرِ** denizlerin, karanlıkların içinde size yolu bulduran. **وَمَنْ يُرْسِلُ الرِّيَّاحَ بُشْرًا بَيْنَ يَدَيْ رَحْمَتِهِ** Rahmetinin, (yağmurun) önünde rüzgarları müjdecî olarak gönderen mi? **اللَّهُ مَعَ اللَّهِ** Âllâh-û Teâlâ ile beraber başka bir ma'bûd mu var, (hâşâ)?

أَمَّنْ يَبْدُوا الْخَلْقَ ثُمَّ يُعِيدُهُ وَمَنْ يَرْزُقُكُمْ مِنَ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ ءِ إِلَهٌ -64
مَعَ اللَّهِ قُلْ هَاتُوا بُرْهَانَكُمْ إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ

Müşriklerin şirkinden, Âllâh-û Teâlâ Âli ve münezzehtir.

64- أَمَّنْ يَبْدُوا الْخَلْقَ ثُمَّ يُعِيدُهُ وَمَنْ يَرْزُقُكُمْ مِنَ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ ءِ إِلَهٌ -64
مَعَ اللَّهِ قُلْ هَاتُوا بُرْهَانَكُمْ إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ

O Âllâh ki evveli halk ediyor, (hiçbir benzeri örneği olmadan.) Sonra da öldükten sonra yaratmayı halk eden, iade eden O'dur. وَمَنْ يَرْزُقُكُمْ مِنَ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ Sizi hem gökten hem de yerden rızıklandıran mı? ءِ إِلَهٌ مَعَ اللَّهِ? Âllâh-û Teâlâ ile beraber başka bir ma'bûd mu var? قُلْ Ey Habibim Ekme-lerrusûl Sallâllâhû Aleyhivesellem, eğer bunlar küfürlerinde ısrar ederlerse, "هَاتُوا بُرْهَانَكُمْ إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ" getirin delilinizi eğer doğru söylüyorsanız."

65- قُلْ لَا يَعْلَمُ مَنْ فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ الْغَيْبَ إِلَّا اللَّهُ وَمَا يَشْعُرُونَ
أَيَّانَ يُبْعَثُونَ

قُلْ لَا يَعْلَمُ مَنْ فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ الْغَيْبَ إِلَّا اللَّهُ Ey Habibim Ekme-lerrusûl Sallâllâhû Aleyhivesellem, onların bu suâline karşı de ki; Göklerde ve yerde Âllâh'tan başka kimse gaybı bilmez. (Rasûl-û Ekrem Sallâllâhû Aleyhivesellem'e, Cenâb-ı Hak vefatına kadar bütün Umur-u Gaybiye'yi, Habibine bildirmişti. Fakat lüzumu kadar olanını bize bildirmiş, lâzım olmayanı bildirmeye memur olmamıştır.) وَمَا يَشْعُرُونَ أَيَّانَ يُبْعَثُونَ Onlar ne zaman diriltileceklerini de bilmezler.

بَلِ ادَّارَكَ عِلْمُهُمْ فِي الْآخِرَةِ بَلْ هُمْ فِي شَكٍّ مِنْهَا بَلْ هُمْ مِنْهَا
عَمُونَ

بَلِ ادَّارَكَ عِلْمُهُمْ فِي الْآخِرَةِ Onların ilmi, âhîret hakkında (bilgi edinecek seviyeye) erişememiştir. (Onların suâli, sırf inat ve mukabeledir.) (Ahirete inandı mı ki soruyor?) (Ahirete inanmıyor, gününü soruyor.) بَلْ هُمْ فِي شَكٍّ مِنْهَا Belki onlar şekk-û şüphe içinde kalmışlar. بَلْ هُمْ مِنْهَا عَمُونَ (Yakinleri yoktur. Kâh olur, kâh olmaz derler.) Zira onlar, bundan yana kördürler.

وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا إِذَا كُنَّا تُرَابًا وَآبَاءُنَا إِنَّا لَمُخْرَجُونَ-67

وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا O küfür ve inkâr edenler dediler ki; إِذَا كُنَّا Biz ve babalarımız toprak olduktan sonra, (tekrar kabirden) çıkarılacak mıyız? (Tekrar hayata erecek miyiz?) Böyle söylemekle inkâr ediyorlar.

لَقَدْ وَعَدْنَا هَذَا نَحْنُ وَآبَاؤُنَا مِنْ قَبْلُ إِنْ هَذَا إِلَّا أَسَاطِيرُ الْأَوَّلِينَ-68

لَقَدْ وَعَدْنَا هَذَا نَحْنُ وَآبَاؤُنَا مِنْ قَبْلُ Muhakkak ki bu tehdit, bu (ba's) bize yapıldığı gibi, daha önce atalarımıza da yapılmıştır. إِنْ هَذَا Bu öncekilerin masallarından başka bir şey değildir. (Bunların aslı yok diyorlardı.)

قُلْ سِيرُوا فِي الْأَرْضِ فَانظُرُوا كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الْمُجْرِمِينَ-69

Ey Habibim Ekmelerrusûl Sallâllâhû Aleyhivesellem. Onların küfrü, inâdidir. Delil ile ilzam olmazlar. Âllâh, imân yolunu kapatmış onlara. De ki; Yeryüzünde gezin de günahkâr mücrimlerin âkıbeti nice oldu, bir bakın!

Sonra teselli olarak Hâlik-i Kâinat, Habibine bildiriyor ki;

وَلَا تَحْزَنَ عَلَيْهِمْ وَلَا تَكُنْ فِي ضَيْقٍ مِّمَّا يَمْكُرُونَ-70

وَلَا تَحْزَنَ عَلَيْهِمْ Onlar seni tekzib ederlerse ey Habibim, mahsun olma, üzülmeye. (Hüzün, mâziye ait olur. Havf, korku müstakbel, geleceğe ait olur.) وَلَا تَكُنْ فِي ضَيْقٍ مِّمَّا يَمْكُرُونَ Ettikleri mekir ve hileden de daralma. (Âllâh yardımcı ve koruyucudur.)

وَيَقُولُونَ مَتَى هَذَا الْوَعْدُ إِن كُنْتُمْ صَادِقِينَ-71

“Eğer doğru söylüyorsanız, bu va’d (ettiğiniz azab) hani ne zaman?” derler.

قُلْ عَسَىٰ أَنْ يَكُونَ رَدِفٌ لَّكُمْ بَعْضُ الَّذِي تَسْتَعْجِلُونَ-72

قُلْ Ey Habibim Ekmelerrusûl Sallâllâhû Aleyhivesellem, söyle onlara. عَسَىٰ Yakındır! Tahkik içindir. أَنْ يَكُونَ Olur, رَدِفٌ لَّكُمْ (redif; nizami askerden sonra arkadan geliyor.) بَعْضُ الَّذِي تَسْتَعْجِلُونَ sizin acele ettiğiniz Azab-ı İlâhi, arkadan hemen geliyor. Ama bazısı gelir, hepsi değil. Çünkü dârul azab, ahirettedir. Onun bazısını Cenâb-ı Hak, size dünyada gösterir. Nitekim Bedir muharebesinde gösterdi. Ondan sonrası da ahirette, size tamamı ile zuhur edecektir.

وَإِنَّ رَبَّكَ لَذُو فَضْلٍ عَلَى النَّاسِ وَلَكِنَّ أَكْثَرَهُمْ لَا يَشْكُرُونَ-73

وَإِنَّ رَبَّكَ لَذُو فَضْلٍ عَلَى النَّاسِ Muhakkak ki ey Habibim, senin Rabbinin fazl-ı azimi var. İnsanlara derhal azap vermiyor, imkân, meydan, fırsat veriyor. وَلَكِنَّ أَكْثَرَهُمْ لَا يَشْكُرُونَ Fakat insanların

çoğu bu imhal, fırsat nimetini anlamıyor bilmiyor, O'na şükretmiyorlar.

وَأَنَّ رَبَّكَ لَيَعْلَمُ مَا تُكِنُّ صُدُورُهُمْ وَمَا يُعْلِنُونَ -74

Muhakkak **رَبَّكَ** senin Rabbin, Ey Habibim. **لَيَعْلَمُ مَا تُكِنُّ صُدُورُهُمْ** Onların kâlplerinde, sinelerinde kâin olan, mütemekkin olan, gizli olanı, **وَمَا يُعْلِنُونَ** açığa vurduklarını da bilir.

وَمَا مِنْ غَائِبَةٍ فِي السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ إِلَّا فِي كِتَابٍ مُبِينٍ -75

Gökte ve yerlerde gizli bir şey yoktur ki apaçık bir kitapta, (Levh-i Mahfuz'da) bulunmasın. Levh-i Mahfuz'un da bir sûreti bu Kur'an'dır.

إِنَّ هَذَا الْقُرْآنَ يَفُصُّ عَلَىٰ بَنِي إِسْرَائِيلَ أَكْثَرَ الَّذِي هُمْ فِيهِ يَخْتَلِفُونَ -76

(Tevrat'ta ihtilâflar hâsıl oldu. Beni İsrâiller birbirini tekfir ettiler, küfre girdiler. Hâlbuki eğer bunlar Kur'an'a temessûk etseler, ihtilâfları hallolurdu.) Doğrusu bu Kur'an, İsrailoğullarına, hakkında ihtilâf edegeldikleri şeylerin pek çoğunu anlatmaktadır.

• وَإِنَّهُ لَهْدَىٰ وَرَحْمَةً لِّلْمُؤْمِنِينَ -77

Bu Kur'an, dalâletten hidayettir. Rehber-i rahmettir ancak Mü'minlere. (Kur'an, bütün kâinata geldiği halde, ondan yalnız Mü'minler istifade ediyor. İmân etmeyenler istifade etmiyor.)

إِنَّ رَبَّكَ يَقْضِي بَيْنَهُمْ بِحُكْمِهِ وَهُوَ الْعَزِيزُ الْعَلِيمُ -78

Muhakkak senin Rabbin, Ey Habibim. **يَقْضِي بَيْنَهُمْ بِحُكْمِهِ** Kiyamet gününde, onların aralarında hükmünü adâletle izm

har eder. وَهُوَ الْعَزِيزُ الْعَلِيمُ Aziz'dir, galibin galibidir. Mağlup olmayan galiptir. Âlim'dir, her şeyi bilir yerli yerine halk eder.

79- فَتَوَكَّلْ عَلَى اللَّهِ إِنَّكَ عَلَى الْحَقِّ الْمُبِينِ

Öyle ise ey Habibim, senin bütün hâline mütekeffil Âllâh'tır. Sen, Âllâh'a itimat et. إِنَّكَ عَلَى الْحَقِّ الْمُبِينِ Mu-hakkak sen, hak üzeresin. Tek başına da olsan hakka tevekkül et. Cenâb-ı Hak, sana yardım eder.

80- إِنَّكَ لَا تَسْمَعُ الْمَوْتَى وَلَا تَسْمَعُ الصُّمَّ الدُّعَاءَ إِذَا وَلَّوْا مُدْبِرِينَ

Sen ölülere, (kâlpieri ölmüş olanlara) sön zünü işittiremezsin. وَلَا تَسْمَعُ الصُّمَّ الدُّعَاءَ إِذَا وَلَّوْا مُدْبِرِينَ Arkasını dönmüş kaçmakta olan sağırlara da da'veti duyuramazsın. Sağır olana da işittiremezsin. Zahir kulakları var fakat kapatılmış, Âllâh tarafından perdelenmiştir. Takdirat-ı İlâhiye bunlar hakkında bua dur.

81- وَمَا أَنْتَ بِهَادِي الْعُمَىٰ عَنِ ضَلَالَتِهِمْ إِنْ تُسْمِعُ إِلَّا مَنْ يُؤْمِنُ بِآيَاتِنَا فَهُمْ مُسْلِمُونَ

Sen dalâlette, bâsiretleri âmâ olanları imâna hidayete getiremezsin. (Sana vacib olan da davettir. Âllâhû Teâlâ, dilediğine hidayet eder.)

İn تُسْمِعُ إِلَّا مَنْ يُؤْمِنُ بِآيَاتِنَا فَهُمْ مُسْلِمُونَ Sen ancak âyetlerimize imân edip, inkiyâd edenlere Kur'ân'ı dinletebilirsin.

وَإِذَا وَقَعَ الْقَوْلُ عَلَيْهِمْ أَخْرَجْنَا لَهُمْ دَابَّةً مِّنَ الْأَرْضِ تُكَلِّمُهُمْ أَنَّ-82
النَّاسَ كَانُوا بِآيَاتِنَا لَا يُوقِنُونَ

Onlar hakkında söz gerçekleştiği (yaklaştığı) zaman, bunlar için bir (dâbbe) çıkarırız. Bu, onlara, insanların âyetlerimize kesin bir imân getirmemiş olduklarını söylüyor.

1- İbn'ü Cerir'in, Huzeýfe bin Esid'den rivâyet ettiğine göre; "Dâbbe'nin üç çıkışı vardır. Birincisi bazı çöllerde çıkar sonra gizlenir. Birisinde de emirler kan dökerken bazı şehirlerde çıkar, yine gizlenir. Sonra insanlar, mescidlerin en şerefli, en büyüğü ve faziletli içinde iken yeryüzü, kendilerini fırlatmaya başlar. Derken halk kaçar, Mü'minlerden bir grup kalır. Bizi, Âllâh'tan hiçbir şey kurtaramaz derler. Dâbbe de onların üzerine çıkar, yüzlerini parlak yıldız gibi parlatır. Sonra hareket eder, artık ne takip eden yetişebilir ne de kaçan kurtulabilir. Bir adama varır namaz kılıyordur, vâllâhi sen namaz ehli değilsin der yakalar. Mü'minin yüzünü ağartır, kâfirin burnunu kırar" dedi. "O zaman insanlar ne halde olur?" dedik. "Arazide komşu, malda ortak, yolculuklarda arkadaş olurlar" dedi.

2- İlim ehlinde pek çokları; "Dâbbe'nin ortaya çıkması, emir bil-maruf (iyilikleri emir) ve nehiy anil münker (kötülüklerden men etme) terk edildiği vakittir" demişler. İbn'ü Ömer Radyâllâhû Anh'dan rivayet edilir ki; "Emir bil-ma'ruf ve nehiy anil münker terk olduğu vakittir" demiştir. Buna göre, "Müslümanlar da bozulup aleyhlerinde hüküm hak olduğu vakit" demek oluyor.

وَيَوْمَ نَحْشُرُ مِنْ كُلِّ أُمَّةٍ فَوْجًا مِّمَّنْ يُكَذِّبُ بِآيَاتِنَا فَهُمْ يُوزَعُونَ-83

O gün her ümmetin, âyetlerimizi yalan sayanlarından bir cemaati toplayacağız. Artık onlar bir arada tutulup (hesap yerine) sevkedilirler.

حَتَّىٰ إِذَا جَاءُوكَ إِذْ كَذَّبْتُمْ بِآيَاتِي وَلَمْ تُحِيطُوا بِهَا عِلْمًا أَمَدًا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ

Nihayet hesap yerine geldikleri zaman, Âllâh buyurur. Siz benim âyetlerimi, ne olduğunu kavramadan yalan saydınız öyle mi? Yoksa yaptığınız (başka) neydi?

وَوَقَعَ الْقَوْلُ عَلَيْهِمْ بِمَا ظَلَمُوا فَهُمْ لَا يَنْطِقُونَ-85

Yaptıkları haksızlıktan ötürü, (azaba uğrayacaklarını bildiren) o söz gerçekleşmiştir, artık onlar konuşamazlar.

أَلَمْ يَرَوْا أَنَّا جَعَلْنَا اللَّيْلَ لَيْسَكُنُوا فِيهِ وَالنَّهَارَ مُبْصِرًا إِن فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِّقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ

Dinlensinler diye geceyi yarattığımızı ve (çalışınlar diye) gündüzü apaydınlık yaptığımızı görmediler mi? İmân eden bir kavim için elbette bunda ibretler vardır.

وَيَوْمَ يُنْفَخُ فِي الصُّورِ فَمَنْ فِي السَّمَوَاتِ وَمَنْ فِي الْأَرْضِ إِلَّا مَنْ شَاءَ اللَّهُ وَكُلُّ أَتَوْهُ دَاخِرِينَ

وَيَوْمَ يُنْفَخُ فِي الصُّورِ فَمَنْ فِي السَّمَوَاتِ وَمَنْ فِي الْأَرْضِ إِلَّا مَنْ شَاءَ اللَّهُ Sur'a üfürüldüğü gün, Âllâh'ın diledikleri müstesnâ, göklerde ve yerde bulunanlar hep dehşete kapılır. Hepsî boynları bükük olarak, O'na gelirler.

وَتَرَى الْجِبَالَ تَحْسَبُهَا جَامِدَةً وَهِيَ تَمُرُّ مَرَّ السَّحَابِ صُنِعَ اللَّهُ الَّذِي 88-
أَتَقَنَ كُلَّ شَيْءٍ إِنَّهُ خَبِيرٌ بِمَا تَفْعَلُونَ

Sen dağları görürsün de onları yerinde durur sanırsın. Oysa onlar, bulutun yürümesi gibi yürümektedirler. (Bu) her şeyi sapasağlam yapan Âllâh'ın sanatıdır. Şüphesiz ki O, yaptıklarınızdan tamamiyle haberdardır.

(Bu âyet, dünyanın sabit olmayıp hareket ettiğini açık bir şekilde ifâde etmektedir. Bununla birlikte âyet hakkında başkaca izahlar da vardır.)

مَنْ جَاءَ بِالْحَسَنَةِ فَلَهُ خَيْرٌ مِنْهَا وَهُمْ مِنْ فَرْعٍ يَوْمَئِذٍ آمِنُونَ 89-

Kim bir hasene ile gelirse, ondan daha hayırlı, daha güzeli ile mükâfat görür. Ve o günün dehşet korkusundan emin kalır.

وَمَنْ جَاءَ بِالسَّيِّئَةِ فَكُبَّتْ وَجُوهُهُمْ فِي النَّارِ هَلْ تُجْزَوْنَ إِلَّا مَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ 90-

(Rablerinin huzuruna) kötülükle gelen kimseler ise yüzükoyun cehenneme atılırlar. (Onlara,) "Ancak yaptıklarınızın karşılığını görmektesiniz!" (denir.)

إِنَّمَا أُمِرْتُ أَنْ أَعْبُدَ رَبَّ هَذِهِ الْبَلَدَةِ الَّذِي حَرَّمَهَا وَلَهُ كُلُّ شَيْءٍ 91-
وَأُمِرْتُ أَنْ أَكُونَ مِنَ الْمُسْلِمِينَ

اِنَّمَّا اُمِرْتُ اَنْ اَعْبُدَ رَبَّ هَذِهِ الْبَلَدَةِ الَّتِي حَرَّمَهَا وَلَهُ كُلُّ شَيْءٍ De ki; "Bana, ancak haram kıldığı bu şehrin Rabbine ibadet etmeliğim emredildi." Cenâb-ı Hak, Mekke'yi haram kılmıştır. Orada insan kanı dökülmez, av avlanmaz, otu biçilmez ve ağacı kesilmez. وَأَمِرْتُ اَنْ اَكُونَ مِنَ الْمُسْلِمِينَ "Her şey, O'nun halk ve mülküdür. Bana, (O'na münkâd ve hâlis) Müslümanlardan olmaklığım emir buyuruldu."

92- وَأَنْ أَتْلُوا الْقُرْآنَ فَمَنْ اهْتَدَىٰ فَإِنَّمَا يَهْتَدِي لِنَفْسِهِ وَمَنْ ضَلَّ فَقُلْ
اِنَّمَّا اَنَا مِنَ الْمُنذِرِينَ

وَأَنْ أَتْلُوا الْقُرْآنَ Ve Kur'ân'ı, tilâvet (veyâ Kur'ân'a ittibâ) etmeye emrolundum. فَمَنْ اهْتَدَىٰ فَإِنَّمَا يَهْتَدِي لِنَفْسِهِ Kim hidayet bulursa ancak kendi nefsi için hidayet (ve menfaat) bulur. وَمَنْ ضَلَّ فَقُلْ Kim de dalâlete düşerse, "ben ancak inzar ve iblağa me'murum" dersin.

93- وَقُلِ الْحَمْدُ لِلَّهِ سَيُرِيكُمْ آيَاتِهِ فَتَعْرِفُونَهَا وَمَا رَبُّكَ بِغَافِلٍ عَمَّا تَعْمَلُونَ

وَقُلِ الْحَمْدُ لِلَّهِ سَيُرِيكُمْ آيَاتِهِ فَتَعْرِفُونَهَا Ve şöyle de; "Âllâh-û Teâlâ'ya hamdolsun. O âyetlerini size gösterecek, siz de onları görüp tanıyacaksınız. وَمَا رَبُّكَ بِغَافِلٍ عَمَّا تَعْمَلُونَ (Ama o vakit size bir faydası olmayacak) Rabbin, yaptıklarınızdan habersiz değildir."

